

New
Direction

the Foundation for European Conservatism

Jan Hroudný

Trumpismus a jeho vliv na evropský konzervatismus

New Direction

the Foundation for European Conservatism

New Direction – Foundation for European Conservatism is the official foundation of the European Conservatives and Reformists family at the European level. Founded in 2009 under the patronage of Margaret Thatcher, New Direction is the intellectual home of Europe's growing conservative movement, giving a voice to national movements that promote the rule of law, traditional values, free markets, and respect for the principle of protecting national sovereignty.

Through research, reports, lectures, conferences, and working groups, New Direction helps to inform the work of conservative lawmakers at the European, National, and regional level. At the same time, New Directions Summer University and series of Academies helps to bring conservative principles to a new and younger generation. By equipping politicians and activists with the tools they need, New Direction stands ready to help take the movement forwards.

newdirection.online @ndconservatism

	Úvod	5
1	Americký konzervatismus: od Reagana k Trumpovi	7
1.1	Počátky	7
1.2	Reaganovský konsenzus	9
1.3	Od Bushů k Trumpovi	10
1.4	Vzestup národního konzervatismu	11
1.5	Trumpismus jako antiteze amerického konzervatismu	11
1.6	První rok Trumpovy administrativy	13
2	Evropský konzervatismus dnes	17
2.1	Historický exkurz	17
2.2	Současná charakteristika a srovnání se Spojenými státy	18
2.3	Aktuální výzvy	19
3	Trumpismus jako vývozní artikl?	21
3.1	Kanadská a australská lekce	21
3.2	Trump a Evropa	23
3.3	Trumpismus bez hranic?	25
3.4	Existuje český trumpismus?	27
4	Případová studie: Meloniová, Trump a Ukrajina	29
4.1	Italská pravice, Meloniová a Ukrajina	29
4.2	Trumpova administrativa a Ukrajina	29
4.3	Výsledky vzájemného postupu	33
4.4	Závěr	33
5	Závěr	35
6	Executive Summary	37
7	Seznam zdrojů	39

ÚVOD

Začínající druhé prezidentské období amerického prezidenta Donalda Trumpa znamená pro chápání konzervatismu a pravicové politiky v evropském i globálním prostoru v mnoha ohledech výzvu.

A protože mnozí stále opakují známou chybu, tedy že berou „*Trumpa doslova, ale nikoliv vážně*“¹ a považují jej za showmana bez intelektuálního pozadí, populistu, za kterým nestojí žádný ucelenější pohled na svět, je nutné hned úvodem konstatovat, že „trumpismus“ představuje dlouhodobější fenomén a vyvrcholení několik desítek let trvajících společenských změn ve Spojených státech. V některých ohledech je trumpismus ideovým dědicem americké předválečné pravice. Na druhé straně je nepochybně důsledkem nevydařených amerických vojenských angažmá, ale i hospodářské krize v roce 2008 a obecně chudnutí americké nižší střední třídy.² Trumpismus je tedy třeba brát vážně – protože s Trumpem nezmizí, ale zůstane v americké politice v nějaké podobě trvale přítomným.

To má samozřejmě zásadní dopad na pravicové a konzervativní evropské strany. Americká kulturní hegemonie v západním světě pochopitelně umožňuje export idejí a trendů, které se v Evropě v různé míře projevují. Trumpismus tak zanechává na evropské konzervativní scéně, která se pod jeho vlivem v řadě aspektů proměňuje, výraznou stopu. Tento vliv se projevuje ve dvou základních rovinách.

První rovinu můžeme označit jako ideovou, případně politicko-filozofickou. Zde jde především o proměnu hodnotových akcentů a priorit, které evropští konzervativci nebo jejich část z trumpismu přebírají. Tradiční důraz na institucionální stabilitu, právní stát a mezinárodní spolupráci směřuje k nacionalismu, protiimigrační rétorice, kritice elit a protekcionismu. Trumpismus vnáší do konzervativního myšlení nejen prvky populismu a protiestablishmentového postoje, ale také novou podobu kulturních válek, které se zaměřují na odpor vůči „woke“ ideologii, genderovým politikám a environmentalismu.

Druhá rovina se týká praktické politiky. Zde je vliv trumpismu patrný v konkrétních strategiích, kampaních a stylu politické komunikace evropských konzervativců. Ti přejímají komunikační techniky (např. využívání sociálních sítí k přímému oslovení voličů, zjednodušené slogany, polarizaci společnosti), důrazně posilují národní suverenitu a skepsi vůči mezinárodním

institucím včetně EU a NATO. Praktický vliv se projevuje i v postojích k migraci, k zahraniční politice a v některých případech i v ochotě zpochybňovat zavedené normy demokratického procesu.

Obě roviny vytvářejí napříč evropským konzervativním spektrem určité pnutí. Prokazatelně probíhá střet mezi zastánci toho, co by bylo možné nazvat „klasickým“ nebo „liberálním“ konzervatismem, a trumpismem, respektive národním konzervatismem.

Konečně je třeba upřesnit, že pokud bude v této studii řeč o evropském konzervatismu, má se tím na mysli především kontinentální evropský konzervatismus, nikoliv ten britský. Navzdory relativní blízkosti a postupnému stírání rozdílů vycházejí oba z odlišných historických a ideových zdrojů. Britský konzervatismus má historicky k tomu americkému mnohem blíže, a to nejen důrazem na volný trh a atlantickou spolupráci, ale i v samotné povaze konzervativního myšlení, které v britském kontextu čerpá z pragmatismu, parlamentní tradice a specifického vývoje ostrovní politiky.

Naším cílem bude analyzovat, jakým způsobem a v jaké míře trumpismus ovlivnil ideovou výbavu i praktické fungování kontinentálního evropského konzervatismu a zda tento vliv představuje krátkodobý trend, nebo hlubší transformaci pravicového myšlení v Evropě.

Studie je rozdělena do tří kapitol. **První kapitola** analyzuje, co vlastně americký konzervatismus je, jaké jsou jeho historické kořeny, hlavní ideové proudy a jak se proměnil po nástupu Donalda Trumpa.

Druhá kapitola se věnuje evropskému konzervatismu, jeho specifikům a rozdílům oproti tomu americkému.

Třetí kapitola analyzuje možnosti trumpismu jako „vývozního artiklu“. Zabývá se tedy otázkou, zda je trumpismus specificky americkým fenoménem, nebo může v jiné podobě uspět i jinde ve světě a zejména v Evropě. Za tímto účelem zmapujeme i Trumpovy vztahy k Evropě a možné důsledky jeho kroků pro další vývoj. Konečně krátce popíšeme také pokusy praktikovat trumpovskou politiku v českém kontextu.

1 ZITO, Salena. *Taking Trump Seriously, Not Literally*, The Atlantic [online], 2016 [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/09/trump-makes-his-case-in-pittsburgh/501335/>

2 GREENBERG, David. *An intellectual history of Trumpism*, Politico [online], 2016 [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/intellectual-history-of-trumpism-white-house/>

Čtvrtá kapitola je případovou studií, věnovanou srovnání dvou zřejmě nejvýraznějších současných konzervativních státníků – prezidenta Donalda Trumpa a italské premiérky

Giorgie Meloniové. Na příkladu rusko-ukrajinské války srovnává jejich přístupy a rovněž se zabývá otázkou jejich vzájemného ovlivňování.

AMERICKÝ KONZERVATISMUS: OD REAGANA K TRUMPOVI

1.1 Počátky

Moderní americký konzervatismus vznikl po druhé světové válce. Reagoval na americký liberalismus a New Deal třicátých let, ale také se vymezoval vůči tzv. *Old Right* („staré pravici“), která byla izolacionistická a spíše ekonomicky orientovaná. Ač to může být v něčem překvapivé, lze o konzervatismu, jako organizovaném politickém proudu, mluvit spíše až v souvislosti s obdobím po druhé světové válce.

Otcové zakladatelé Spojených států byli povětšinou klasičtí liberálové a stoupcí whigů, tedy té strany, která byla tradičně v Británii považována za liberální. Tehdejší konzervatismus spojený v anglosaském prostředí s podporou dědičné monarchie a rodové aristokracie přirozeně nemohl být něčím, s čím by mohli sympatizovat.

Poválečný americký konzervatismus každopádně v sobě spojil tři na pravici stojící proudy: tradicionalisty (které bychom mohli popsat jako kulturní či sociální konzervativce), klasické liberály (v americkém prostředí, kde se pojmem liberál tradičně označují zástupci levice, bývají nazýváni také libertariány) a antikomunisty (Je nutné uvést, že jde spíše schematické zpětné rozdělení, zástupci jednotlivých proudů postupně měnili své názory, případně stáli na pomezí jednotlivých proudů).³

Tradicionalisté se soustředili především na obranu západní civilizace a jejího duchovního dědictví založeného na křesťanství a přirozeném morálním řádu. Věřili, že základem stabilní společnosti jsou hierarchie, autorita a tradice. Klíčovým prvkem pro ně byla obrana tradiční rodiny, náboženské víry a společenské soudržnosti, kterou podle nich ohrožoval narůstající individualismus, materialismus, ale i komunismus. Ten pro ně nebyl „jen“ geopolitickým soupeřem Spojených států v podobě Sovětského svazu, ale hlavním nebezpečím pro západní svět. K nejvýznamnějším tradicionalistům patřil filozof **Russell Kirk** (1918–1994), autor vlivné knihy *The Conservative Mind* (orig. 1953, česky vyšlo jako *Konzervativní smýšlení*, Občanský institut, 2000), ve které vysledoval ideovou kontinuitu od „otce konzervatismu“ britského filozofa a státníka Edmunda Burkeho (1729–1797) až po americké poválečné konzervativce. Dalším klíčovým myslitelem byl jižanský filozof a platonik **Richard Weaver** (1910–1963), jenž ve své knize *Ideas Have*

Consequences (orig. 1948, česky vyšlo jako *Ideje mají následky*, Občanský institut, 2011) varoval před úpadkem západní civilizace způsobeným ztrátou pevných ideových základů.

Libertariáni kladli důraz především na individuální svobodu, ekonomický liberalismus, volný trh a co nejmenší roli státu v životě jednotlivce. V evropském kontextu by se jednalo o klasické liberály, v Americe je nicméně pojem liberalismus tradičně spojován spíše s levicí. Jejich konzervatismus byl postaven na přesvědčení, že osobní a ekonomická svoboda jsou nedělitelné a že státní zásahy do trhu i do soukromého života vedou nevyhnutelně k jejímu omezení. Jejich prioritou tak byl odpor proti etatismu (v americkém kontextu proti Rooseveltově New Dealu a jeho důsledkům). Mezi významné představitele patřil třeba známý ekonom a pozdější Reaganův poradce **Milton Friedman** (1912–2006).

Antikomunisté prosazovali aktivní zahraniční politiku a odmítali izolacionismus předválečné *Old Right*. Věřili, že Spojené státy musí v obraně svobodného světa proti expanzi Sovětského svazu převzít vedoucí roli. Komunismus neměl být v jejich představách zadržován, ale vytlačován. Pozoruhodné je, že se dost často jednalo o bývalé (mnohdy vysoce postavené) komunisty, kteří „prozřeli“. Mezi nejvýznamnější antikomunisty tak patřil **James Burnham** (1905–1987), bývalý kamarád Lva Trockého a jedna z hlavních postav trockismu v USA ve třicátých letech. Významnou postavou byl také **Whittaker Chambers** (1901–1961), bývalý komunistický agent, který po své konverzi ke křesťanství svědčil v případě diplomata Algera Hisse, obviněného ze špionáže pro Sovětský svaz. Jeho autobiografie *Witness* (orig. 1952, česky vyšlo jako *Svěděk*, Občanský institut, 2005) se stala součástí antikomunistického kánonu. Alespoň krátce je nutné zmínit také značně problematickou postavu senátora **Josepha McCarthyho** (1908–1957) z Wisconsinu, který proslul svou vyšetřovací činností domněle komunistické činnosti v americké státní správě.

Pozastavme se také u zajímavého tématu, jímž je mimo jiné nemalý vliv původem evropských autorů a myslitelů na americký konzervatismus. Pokud se dnes bavíme o vlivu trumpismu na evropskou pravici, případně rovnou o její potenciální

³ MEYER, Frank S. a Roman JOCH, 2003. *Vzpouřila se revoluce dvacátého století*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1092-0, s. 196-215.

trumpizaci, je dobré zmínit „opačný“ trend z minulého století. Klasicky liberální proud americké pravice tak zásadním způsobem ovlivnili dva rakouští ekonomové – **Ludwig von Mises** (1881–1973) a jeho žák **Friedrich August von Hayek** (1899–1992). Jeho knihu *Road to Serfdom* (orig. 1944, česky vyšlo opakovaně pod názvy *Cesta do otroctví* nebo *Cesta k nevolnictví*) četl i Ronald Reagan. Tradicionalistický proud pomohli formovat dva filozofové německého původu – **Eric Voegelin** (1901–1985) a **Leo Strauss** (1899–1973). U druhého jmenovaného se chvíli zastavme. Jedním z jeho žáků byl **Harry V. Jaffa** (1918–2015), který stojí mj. za slavným Goldwaterovým citátem „*Extremismus při obraně svobod není neřestí a umírněnost ve snaze o spravedlnost není ctností*“.⁴

Jaffovi studenti každopádně v roce 1979 založili kalifornský Claremont Institute. Ten se posléze stal jedním z prvních podporovatelů Trumpa v republikánských primárkách. Na tomto místě si dovoluji menší odbočku. Institut totiž v září 2016 vydal ve svém časopise Claremont Review of Books editorial s názvem *The Flight 93 Election*. Zpětně jej můžeme chápat jako ranou obhajobu Donalda Trumpa a vyjádření zoufalství nad tehdejší stavem americké konzervativní scény, kterou autor nazývá *Conservatism, Inc.* a která podle něj dokáže jen ustupovat levici. Článek přirovnává volbu mezi Donaldem Trumpem a Hillary Clintonovou k situaci na palubě letu 93 během útoku z 11. září 2001, kde cestující čelili únosům a rozhodli se na ně zaútočit – s vědomím, že je to riskantní, ale pasivita by znamenala jistou smrt. Článek pomohl ovlivnit skeptiky mezi konzervativními intelektuály v Trumpův prospěch.

Proměna všech tří proudů na pravici v ideově soudržném hnutí s politickými ambicemi začala až v 50. letech. Zásadní roli v ní sehrál **William F. Buckley Jr.** (1925–2008) a jeho snaha o ideové sjednocení různých pravicových proudů. Buckley, mladý intelektuál a katolík, se poprvé zviditelnil knihou *God and Man at Yale* (1951), ve které kritizoval levicové a sekulární směřování amerických univerzit. V roce 1955 založil časopis *National Review*, který se stal klíčovou platformou pro rozvoj konzervativního myšlení. Buckley nebyl jen teoretik – byl hlavně stratég. Věděl, že se různé proudy na pravici musí sjednotit, pokud chtějí být politicky relevantní.

Klíčovým konceptem, který Buckley podpořil a jehož autorem byl filozof **Frank Meyer** (1909–1972), byl tzv. *fusionismus*. Ten se snažil sloučit tři hlavní proudy americké pravice. V mnoha případech mezi nimi totiž existovalo napětí. Pro tradicionalisty převažoval hodnotový konzervatismus nad svobodou jednotlivce, případně i před podporou volnotržních principů, což je vzdalovalo od klasických liberálů. Antikomunisté zase byli v zájmu geopolitiky a boje proti komunismu ochotni rezignovat na řadu dalších hodnot, které považovali zástupci zbylých dvou proudů za stěžejní.

Meyerův fusionismus tvrdil, že svoboda a morálka nejsou v rozporu – naopak, individuální svoboda může vzkvétat jen v morálně ukotvené společnosti. Meyer zároveň byl – jako řada zástupců antikomunistů v rámci amerického konzervatismu – původním přesvědčením komunistů a aparátčík americké komunistické strany, který se s komunismem rozešel během druhé světové války. Možná i díky tomu dokázal komunismus vyličit jako hlavního společného nepřítele všech tří proudů.

Kolem *National Review* a Buckleyho se každopádně vytvořila zajímavá skupina autorů. Buckley jako její zakladatel v sobě kombinoval všechny tři proudy amerického konzervatismu. Byl přesvědčeným katolickým tradicionalistou, jeho pohled na rozsah státu byl libertariánský a názor na zahraniční politiku tvrdě protisovětský.

Postupně tak vzniklo intelektuální podhoubí, které dokázalo posunout veřejnou debatu směrem doprava a současně umožnilo konzervativcům převzít otěže v Republikánské straně. Jeho prvním větším politickým vystoupením byla kandidatura arizonského senátora **Barryho Goldwatera** (1909–1998) na amerického prezidenta v roce 1964. Výsledek byl neslavný, Goldwater získal 38 % hlasů oproti 61 % Lyndona B. Johnsona a vyhrál pouze v šesti státech.⁵ Otázka je, jestli volby v bouřlivé atmosféře po atentátu na J. F. Kennedyho mohly dopadnout jinak. Demokraté každopádně úspěšně vykreslili Goldwatera jako nebezpečného blázna a extremistu. Volby byly přesto v mnohém důležité. Republikáni poprvé získali na svou stranu *Deep South* („hluboký jih“), který se měl zanedlouho stát jejich baštou. Konzervativní politická koalice však prozatím nebyla dost silná, aby přivedla kandidáta k celonárodnímu vítězství. To se však mělo brzy změnit.

Další skupinou, která konzervativní voličskou koalici rozšířila, byli v šedesátých letech **neokonzervativci**. Od poloviny šedesátých let začala v americké společnosti silit nespokojenost s vojenským angažmá ve Vietnamu. V Demokratické straně v té době sílil fenomén tzv. nové levice, která v sobě spojovala myšlenky progresivismu, boje za práva menšin, ale třeba také pacifismu. A právě to byl kámen úrazu pro mnohé původně levicové intelektuály, kteří zastávali intervencionistický přístup a tvrdou linii proti komunistickým režimům.⁶ V domácí politice měli zase problém s přílišnou liberalizací ve společenských otázkách, nevdala jim naopak silnější role státu v ekonomických otázkách. Mezi zástupce neokonzervativců se řadí např. diplomatka **Jeane Kirkpatricková** (1926–2006), za Reagana velvyslankyně USA při OSN, nebo třeba komentátor **Norman Podhoretz** (1930).

Poslední voličskou skupinou, která konzervativní voličskou koalici rozšířila, byla v sedmdesátých letech **náboženská pravice**. Liberalizace ve společenských otázkách (v roce 1973 bylo

4 GAFFNEY, Brian. *Jaffa on That Goldwater Speech*, The Philadelphia Society [online], [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://phillysoc.org/collections/tributes/tributes-to-harry-jaffa/jaffa-on-that-goldwater-speech/>

5 LEVY, Michael. *United States presidential election of 1964*. Britannica [online], 2025 [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://claremontreviewofbooks.com/digital/the-flight-93-election/>

6 HEILBRUNN, Jacob. 2004. *The Neoconservative Journey*. In: BERKOWITZ, Peter, ed. *Varieties of Conservatism in America*. Hoover Institution Press, s. 115-120.

vydáno rozhodnutí ve věci *Roe vs. Wade*, kterým Nejvyšší soud legalizoval federální právo na potrat) vedla k aktivizaci konzervativních evangelikálů a katolíků, kteří do té doby své postoje politicky neartikulovali nebo volili spíše Demokratickou stranu (toto rozhodnutí bylo po bezmála padesáti letech zrušeno v roce 2022 rozhodnutím ve věci *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization* – a to díky silné konzervativní většině, kterou na Nejvyšší soud jmenoval Donald Trump). Nyní však pod hlavičkou organizací, jako byla třeba *Moral Majority*, začali aktivně společensky vystupovat. Ještě v roce 1976 většinově podpořili demokratického kandidáta (a silně věřícího baptistu

z jihu) Jimmyho Cartera, ale jeho politika je natolik zklamala, že se definitivně přesunuli k Republikánské straně.⁷ Závěrem je nutné zmínit také pojem „reaganovský demokrat“, který označuje zpravidla manuálně pracující voliče podporující Demokratickou stranu, kteří ale ve volbách v osmdesátých letech podporovali z různých důvodů Ronalda Reagana. Pojem se znovu objevil, když v roce 2016 pomohli právě tito voliči vyhrát Donaldu Trumpovi klíčové státy.

Taková tedy byla voličská koalice, která v roce 1980 přivedla k triumfu Ronalda Reagana.

1.2 Reaganovský konsenzus

Budoucí 40. prezident Spojených států **Ronald Reagan** (1911–2004) se v rané fázi svého života profiloval jako příznivec Demokratické strany a podporovatel F. D. Roosevelta a jeho New Dealu (byl nakonec jediným americkým prezidentem, který byl v odborech – byť v hereckých). Změna přišla až po druhé světové válce, kdy se strana v důsledku svého tvrdého antikomunismu začala přesouvat na konzervativnější pozice. Jeho prvním velkým politickým vystoupením byl v roce 1964 projev na podporu kampaně Barryho Goldwatera, který se později zapsal do historie pod jménem „*A Time for Choosing*“ („Čas volby“). Reagan v něm emotivně zaútočil proti státním zásahům do ekonomiky a získal si pozornost konzervativních kruhů: „*Zachováme pro naše děti tuto poslední naději lidstva na Zemi, nebo je odsoudíme k poslednímu kroku do tisícileté temnoty. Budeme mít na paměti a nezapomeneme, že Barry Goldwater v nás věří. Věř, že vy i já máme schopnost, důstojnost a právo činit vlastní rozhodnutí a určovat svůj vlastní osud.*“⁸

Po dvou mandátech kalifornského guvernéra se Reagan pokusil o metu nejvyšší, v roce 1976 však těsně prohrál v republikánských prezidentských primárnkách s úřadujícím prezidentem Geraldem Fordem. O čtyři roky později poměrně snadno porazil ostatní kandidáty a republikánskou nominaci si zajistil. Samotné volební klání s nepopulárním Jimmym Carterem rovněž nebylo příliš složité a Reagan prezidentské volby vyhrál.

Rostoucí konzervativní hnutí mělo na jeho zvolení zásadní vliv. Po desetiletí společenských změn, jako bylo hnutí za občanská práva, protesty proti válce ve Vietnamu nebo kulturní liberalismus, začali mnozí Američané pociťovat potřebu návratu k určité stabilitě – a konzervativní hnutí jim nabídlo alternativu.

Velkou roli ale sehrála i ekonomická situace. Spojené státy tehdy čelily stagflaci – kombinaci vysoké inflace a nezaměstnanosti – která vyvolala mezi občany vůči stávající demokratické administrativě frustraci a nedůvěru. V neposlední řadě sehrál roli i zahraničněpolitický kontext. Konzervativci dlouhodobě kritizovali politiku „détente“ vůči Sovětskému svazu a požadovali tvrdší postoj. Reagan vystupoval jako silný vůdce, který sliboval posílení americké armády a obnovení postavení Spojených států jako světové velmoci. V atmosféře nejistoty, kterou vyvolala například iránská krize nebo aféra Watergate, tak působil jako symbol rozhodnosti a návratu k tradičním americkým hodnotám.

Reaganovo prezidentství každopádně vytvořilo něco, co bychom mohli nazvat reaganovským konsenzem – tedy spojením výše uvedených ideových proudů do jedné více či méně koherentní ideové pozice.

Jaké byly úspěchy reaganismu? V ekonomické oblasti např. rozsáhlé daňové škrty (zákon *Economic Recovery Tax Act of 1981*, jedno z největších snížení daní v dějinách USA) nebo snížení inflace i nezaměstnanosti. V zahraniční politice jednoznačně pád Sovětského svazu v roce 1991. Reagan, který jej otevřeně nazval „říší zla“, svým přístupem a posílením zbrojení jednoznačně k jeho pádu zásadním způsobem přispěl. V kulturních otázkách jsou úspěchy méně výrazné. Reagan navrhl např. ústavní dodatek, který by umožnil společně modlitby na veřejných školách, ten se však nepodařilo ratifikovat.

⁷ LEHMANN, Chris. *How Jimmy Carter Lost Evangelical Christians to the Right*. The Nation [online], 2024 [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://www.thenation.com/article/politics/jimmy-carter-evangelical-christianity/>

⁸ Celý projev dostupný zde: <https://www.reaganlibrary.gov/reagans/ronald-reagan/time-choosing-speech-october-27-1964>

1.3 Od Bushů k Trumpovi

Zvolení **George H. W. Bushe** (1924–2018) prezidentem v roce 1988 bylo z pohledu konzervativního hnutí v USA vnímáno s určitými rozpaky, ale současně také jako pokračování Reaganova odkazu – alespoň na papíře. Bush byl Reaganovým viceprezidentem, a tak na něj automaticky přešlo očekávání, že bude konzervativní revoluci udržovat. Mezi konzervativci byl ale vnímán spíše jako umírněný establishmentový republikán, ne jako jejich přirozený kandidát (kandidoval ostatně proti Reaganovi v republikánských primárkách v roce 1980). Podporu konzervativců si ale získat dokázal, a to mj. slavnou větou slibující nezvyšování daní: „*Read my lips: No new taxes.*“ (Odezírejte mi ze rtů – Žádné nové daně.) Tento slib je měl uklidnit. Jeho porušení mělo nakonec fatální důsledky a přispělo ke ztrátě důvěry v jeho vedení, až nakonec vyústilo v porážku ve volbách v roce 1992 proti Billu Clintonovi.⁹

Na počátku 90. let panovala ve Spojených státech – a obecně v západním světě – atmosféra, kterou politolog Francis Fukuyama výstižně nazval „koncem dějin“. Pád Sovětského svazu, vítězství liberální demokracie a globalizovaného kapitalismu vedly k přesvědčení, že zásadní ideologické konflikty 20. století byly vyřešeny. V tomto období sebevědomí a ekonomického optimismu vzrostl v rámci Republikánské strany vliv „ekonomických“ konzervativců. Ti prosazovali zejména nízké daně, deregulaci, volný obchod, rozpočtovou disciplínu a omezování role státu. Tyto zásady pro ně v očích jejich kritiků měly mnohem větší váhu než kulturní témata.

To otevřelo prostor pro opozici, kterou v devadesátých letech nejlépe představoval **Pat Buchanan** (1938) a paleokonzervativci. Buchanan se profiloval jako hlas „pravého“ autentického konzervatismu – nacionalistického, radikálního a izolacionistického. V republikánských primárkách v roce 1992 a 1996 skončil Buchanan na druhém místě. Jeho politické názory mimochodem dobře ilustruje např. jeho kniha *The Death of the West. How Dying Populations and Immigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization* (2002, česky vyšlo v nakladatelství Citadella pod názvem *Smrt Západu – Jak vymírání obyvatel a invaze přistěhovalců ohrožují naši zemi a civilizaci*).

Paleokonzervativci, s nimiž byl Buchanan ideologicky spojen, odmítali hlavní proud republikánské politiky – především neokonzervativce, kteří podporovali zásahy v zahraničí, volný obchod a relativní kulturní liberálnost. Místo toho prosazovali silný nacionalismus, odmítali nadnárodní struktury, kladli důraz na národní suverenitu a tradiční morální hodnoty. Ostře vystupovali proti imigraci, feminismu, LGBT právům i multikulturalismu. Ačkoliv Buchananova kampaň nakonec neuspěla,

zanechala hlubokou stopu. Jeho rétorika a ideová východiska předznamenala pozdější vývoj republikánské strany, včetně vzestupu Donalda Trumpa.

Administrativa **George W. Bushe** (2001–2009) představovala další obrat v chápání amerického konzervatismu – zejména v oblasti zahraniční politiky. Po teroristických útocích z 11. září 2001 nastala hvězdná hodina neokonzervatismu. Jeho vyznačiči začali prosazovat ideu aktivní, až misijní role USA ve světě – kritici to nazývají vývozem demokracie a lidských práv. Klíčové osobnosti, jako byli Paul Wolfowitz, Richard Perle či Donald Rumsfeld, podporovaly preemptivní války, šíření demokracie silou a jednostranné akce bez ohledu na mezinárodní konsenzus. Vrcholem této strategie byla invaze do Iráku v roce 2003. Ironií je, že Bush sám frekventovaná americká angažmá za Clintona kritizoval.¹⁰

Neokonzervativci zároveň oslabili tradiční konzervativní důraz na omezený stát – rozpočet a vládní pravomoci (např. zákon *Patriot Act*) během Bushova prezidentství naopak výrazně narostly, a to nejen kvůli válkám, ale i kvůli domácím výdajům. Není třeba zdůrazňovat, že se vojenská angažmá v zahraničí a rozpočtové schodky staly na pravici časem silně nepopulárními.

Zvolení Baracka Obamy tyto trendy jen prohloubilo a vyvolalo v konzervativních kruzích ostrou reakci. V podstatě „odspodu“ vzniklo hnutí Tea Party (2009) prosazující radikální osekání pravomocí federální vlády a snížení daní. Formálně se nikdy nejednalo o politickou stranu, ale spíše o relativně volné celonárodní hnutí se silnými libertariánskými prvky. Jím podporovaní kandidáti nicméně získali poměrně silné pozice v republikánské straně – na jeho platformě vznikla kongresová frakce *Tea Party Caucus*, která v roce 2011 na vrcholu sil zahrnovala 60 kongresmanů.¹¹

O Tea Party se často mluví jako o jakémsi předskokanovi Donalda Trumpa. Je pravdou, že hněv vůči elitám a vzpoura proti establishmentu byly prvky přítomné už u Tea Party. Trump se na této vlně později svezl a získal podporu většiny bývalých příznivců Tea Party.

9 FRANKEL, Jeffrey. *The lesson from George H. W. Bush's tax reversal*. CEPR [online], 2018 [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://cepr.org/voxeu/blogs-and-reviews/lesson-george-hw-bushs-tax-reversal>

10 RIELLY, John. *The Bush Administration's Foreign Policy Legacy. Politique américaine*. 2008, roč. 4, č. 3, s. 73–86. Dostupné z: <https://shs.cairn.info/revue-politique-americaine-2008-3-page-73?lang=en>

11 BLOG, Maddow, BENEN, Steve. *Welcome back, Tea Party Caucus*. NBC News [online], 2013 [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/world/welcome-back-tea-party-caucus-f1na6c9629004>

1.4 Vzestup národního konzervatismu

Před přikročením k samotnému Donaldu Trumpovi a trumpismu je nutné alespoň krátce zmínit fenomén národního konzervatismu. Trumpismus totiž v jistém smyslu představuje právě jeho americkou mutaci (viz níže).

Národní konzervativci představují po celém světě názorově relativně široce rozkročenou skupinu, pro niž není snadné najít společné jmenovatele. Obecně lze říct, že více zdůrazňují národní suverenitu a odpor proti globalismu a negativně se staví k imigraci. V ekonomické oblasti jsou levicovější než klasičtí američtí konzervativci, ostře kritizují velké korporace a „neoliberalismus“.¹² Jak to charakterizoval konzervativní publicista Christopher DeMuth: „*Myslím, že národní konzervatismus je reakcí na mnoho sociálních problémů, které plynou ze třídních rozdělení v naší politice. Máme bohaté vzdělané elity, které ale necítí přílišný patriotismus. Cítí se být občany světa. Chceme znovu vnuknout lásku ke své zemi, žárlivou pýchu na úspěchy vlastního národa. A chceme vyřešit nejruznější problémy. V Evropě bych řekl, že je to pomalý ekonomický růst a propad populace.*“¹³

Diskuse o národním konzervatismu se zintenzivnily kolem let 2018–2019. Klíčovým momentem byla publikace knihy *The Virtue of Nationalism* (orig. 2018, česky vyšlo jako *Chvála nacionalismu*, Leda, 2021) od **Yorama Hazonyho** (1964). Tato kniha, která obhajuje národní stát jako nejlepší formu vlády, byla považována za teoretický základ národního konzervatismu. V roce 2019 se konala první National Conservative Conference (NatCon), což lze považovat za symbolický počátek hnutí jako organizovanějšího politického směru. Jeho kořeny tak evidentně souvisí s událostmi, jako byl brexit a první zvolení Donalda Trumpa v roce 2016.

Podívejme se ale blíže na osobu a dílo Yorama Hazonyho, který nám na současné posuny na americké pravici může poskytnout užitečný pohled. Tento americko-izraelský politický teoretik a symbolický mluvčí celého hnutí se od amerického (v jeho terminologii studenovělečného) konzervatismu, jak jsme jej popsali a definovali výše, distancuje (někteří protagonisté tohoto hnutí dokonce přišli s pojmem „zombie reaganismus“, kterým kritizují snahu pokračovat v republikánské ortodoxii

osmdesátých let v úplně jiné době): „*Velká síla studenovělečného konzervatismu však byla zároveň jeho největší slabinou. Tím, že spojil liberály a konzervativce do maximálně účinného válečného spojení proti komunismu a socialismu, zároveň potlačil americký a britský konzervatismus. Poté, co byli konzervativci „sloučeni“ do politicky liberálního hnutí, zjistili, že nejsou schopni účinně čelit – či ani účinně oponovat – nadvládě liberalismu, která se v polovině šedesátých let 20. století prosadila v Americe a dalších demokratických zemích.*“¹⁴ Současní národní konzervativci jsou tak pro něj dědicové autentického angloamerického konzervatismu, kteří byli vytlačeni ze scény studenovělečným reaganovským konsenzem.

A jak je to se vztahem trumpismu a národního konzervatismu? Již jsme v mírné nadsázce uvedli, že je trumpismus jeho americkou mutací. Realita je samozřejmě komplikovanější, faktem ale je, že oba tyto fenomény sdílí řadu společných rysů, zejména odpor vůči progresivismu, ale třeba také příklon (v případě Trumpa spíše rétorický) k větším zásahům státu do ekonomiky, než tomu u amerického konzervatismu bylo po desetiletí zvykem. Národní konzervatismus však usiluje o ucelenější ideový rámec a lze jej označit za intelektuální hnutí, což je v ostrém kontrastu s Trumpovým anti-intelektualismem. Zřejmě nejautentičtějším představitelem národního konzervatismu v současné Republikánské straně je Trumpův viceprezident J. D. Vance.

Jensen Steady to charakterizoval následovně: „*Pro národní konzervativce je Trump překážkou, kterou je třeba překonat. I když možná otevřel prostor pro neortodoxní politické teorie na pravici, domnívají se národní konzervativci, že jejich politický úspěch v budoucnu bude muset přesáhnout Trumpovu základnu podpory a zaujmout širší publikum, které by mohlo být přístupné Trumpově politice, ale ne jeho temperamentu.*“¹⁵

Národní konzervatismus však v každém případě představuje aktuálně zřejmě nejvlivnější ideový zdroj americké pravice a pro pochopení trumpismu a jeho vlivů v Evropě je nutné jej vzít v potaz.

1.5 Trumpismus jako antiteze amerického konzervatismu

Donald Trump vstoupil do republikánských primárek v roce 2016 jako jednoznačný outsider. Nebyl tradičním politikem, ale

známým miliardářem a osobností známou z televize. Mnoho lidí, včetně vedení Republikánské strany, ho na začátku bralo spíše

¹² Celý manifest národního konzervatismu, jehož autory jsou mj. Yoram Hazony, Rod Dreher či John O'Sullivan je k dispozici na adrese: <https://nationalconservatism.org/national-conservatism-a-statement-of-principles/>

¹³ ŠMIGOL, Ondřej, DEMUTH, Christopher. *Trápí mě Trumpova nestabilita*. Echo Prime [online], 2025 [cit. 2025-06-03]. Dostupné z: https://www.echoprime.cz/a/HRayb/trapi-me-trumpova-nestabilita?_ga=2.39395307.913858015.1748793924-1417706878.1748793924

¹⁴ HAZONY, Yoram. *Konzervatismus: Znovuobjevení*. Brno: RIVA, 2022. ISBN 978-80-908322-4-4, s. 293.

¹⁵ STEADY, Jensen. *America After Trump: The Rise of National Conservatism in the United States, Its Potential for Electoral Success, and the Future of the Republican Party*. Online, CMC Senior Theses. 2022. Dostupné z: https://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4156&context=cmc_theses. [cit. 2025-06-03]. S. 43-44.

jako kuriozitu než vážného kandidáta. Jeho kampaň se však velmi rychle rozjela díky neortodoxnímu stylu, populistickým projevům a masivnímu využití médií, zejména sociálních sítí.

Trump ostře kritizoval jak demokraty, tak i své republikánské soupeře, včetně „establishmentu“ vlastní strany (Trump si oblíbil invektivu „RINO“ – „Republican in name only“ – „Republikán jen podle jména“). V průběhu primárek postupně porazil všechny hlavní konkurenty – například Jeba Bushe, Marca Rubia nebo Teda Cruze. Jeho úspěch byl založen na výrazné podpoře voličů, kteří byli nespokojeni s tradičními politiky, a na jeho schopnosti přitáhnout pozornost médií. Trump nakonec v červenci 2016 získal republikánskou nominaci na prezidenta.

O příčinách jeho úspěchu toho už bylo napsáno hodně. Za nejlepší vysvětlení považujeme kombinaci různých faktorů, z nichž se jako nejdůležitější jeví identifikace a akcentace hlubokých socioekonomických změn v americké společnosti. Za Trumpovými výhrami v letech 2016 i 2024 stál úspěch ve státech tzv. Rezavého pásu (*Rust Belt*), kde se mu podařilo získat hlasy pracujících bělochů z dělnické třídy, kteří v minulosti zásadně volili demokraty (návaznost na „reaganovské demokraty“). Modelovým je v tomto příběhu Trumpova viceprezidenta J. D. Vance z Ohia, více popsany v jeho knize *Hillbilly Elegy: A Memoir of a Family and Culture in Crisis* (orig. 2016, česky vyšlo jako *Americká elegie: memoáry o krizi rodiny a kultury*, Argo, 2018). Současně se ale Trumpovi daří oslovovat *blue collar* povolání napříč různými menšinami v mnohem větší míře, než bylo u dřívějších republikánů zvykem.

Trump každopádně v mnoha ohledech představuje přehodnocení dřívějších ideových postulatů amerického konzervativního kánonu. Byť jeho administrativa stála za jedním z největších snížení korporátní daně, je také protekcionistickou, uvalující cla a zahajující obchodní války. Rozkol je vidět rovněž v jejich izolacionistických postojích, které pro americký konzervatismus rozhodně nejsou běžné. Míra Trumpova odporu a kritiky vůči NATO je v tomto ohledu nevídaná.

Jestli naopak nějakou návaznost možné vysledovat je, tak to platí pro hodnotové otázky – byť i zde je otázkou, jak moc autentickým hodnotovým konzervativcem dvakrát rozvedený Trump, který příležitostně uplácí pornoherečky, je. Zajímavý je v tomto ohledu třeba výsledek referenda o čtvrtém dodatku k floridské ústavě, které probíhalo souběžně s prezidentskými volbami v roce 2022.

Dodatek by ve zkratce zakotvil právo na potrat až do 24. týdne těhotenství, přičemž na Floridě aktuálně platí úprava kriminalizující potraty po 6. týdnu. Dodatek získal podporu 57 % hlasujících, neprošel tedy jen díky tomu, že nesplnil potřebnou

kvalifikovanou většinu. Ve stejnou dobu na Floridě vyhrál poměrem 56:43 % Donald Trump. Je zřejmé, že část jeho voličů musela návrh dodatku podpořit – pochopitelně, protože volí především peněženkami a stěžejní pro ně bylo, jestli se měli před čtyřmi lety lépe než v den voleb.

I v aktuální trumpovské administrativě lze vysledovat určité rozpory. Nejvýraznějším z těch, které doposud rezonovaly veřejným prostorem je konflikt Trumpa s Elonem Muskem. Byť jde v prvé řadě o střet dvou značně svébytných osobností a jejich eg, má i své ideové pozadí. Trumpova voličská koalice totiž v sobě ve volbách v roce 2024 spojila řadu různých proudů – od hardcore MAGA reprezentovaného viceprezidentem J. D. Vancem přes bývalého ekologického aktivistu a odpůrce vakcín Roberta Kennedyho jr. až po Elona Muska a jeho podnikatelské impérium.

První střet se odehrál právě mezi antiimigračními jestřáby a byznysovým křídlem, které prosazovalo zachování vízového programu H-1B, díky kterému se do USA dostane ročně několik desítek tisíc kvalifikovaných zahraničních pracovníků. Z jejich přítomnosti následně těží zejména velké technologické firmy, mezi něž patří i Tesla Elona Muska. Konflikt dopadl vítězstvím Muskova týmu.¹⁶

Spory byznysového křídla Trumpovy administrativy s tím více nacionalistickým nakonec gradovaly Muskovým koncem v úřadu DOGE (Úřad pro efektivitu státní správy), který měl na starost škrtý ve federálních výdajích (i zde je ale další vývoj otázkou, protože se má Musk do činnosti DOGE dále zapojovat).¹⁷ Jednou z příčin jejich střetnutí byl Trumpovou administrativou prosazovaný zákon *One Big Beautiful Bill Act*, který zřejmě zvýší rozpočtový deficit. Musk jej popsal jako „*vepřovým masem nadívanou odporou nehoráznost*“.¹⁸

Dosavadní zahraniční politika druhé Trumpovy administrativy ukazuje další rozpor. Trump totiž není takový izolacionista, jak se o něm ještě na začátku tohoto roku referovalo. Chová se v podstatě podobně jako ve svém prvním prezidentském období, které bylo z pohledu zahraniční politiky poměrně úspěšné. Své cíle zvládá skrývat za různá kontroverzní až šokující prohlášení, která nabourávají zažitý konsenzus.

A jeho podporovatelé nemají zcela jasno v tom, jak se k této politice postavit. Nezapomínejme, že na republikánské pravici stále přežívají neokonzervativci – svého času tak ostatně nazývali i současného ministra zahraničí Marca Rubia. Konkrétní situace, jako byl např. izraelský útok na Írán, zase vyvolávaly pnutí až kritiku ze strany tvrdých izolacionistů vůči Trumpovi. Trump se po amerických zkušenostech z Iráku či Afghánistánu (endless wars) evidentně snaží vyhýbat dlouhodobějšímu

16 ČTK. *Spor republikánů o imigraci vyhrál Musk. Trump nakonec otočil a přiklonil se na jeho stranu.* iRozhlas [online], 2024 [cit. 2025-06-04]. Dostupné z: https://www.irozhas.cz/zpravy-svet/spor-republikanu-o-imigraci-vyhral-musk-trump-nakonec-otocil-a-priklonil-se-na_2412302031_cen

17 Echo24. ČTK. *„Tohle není konec DOGE, ale jeho začátek,“ řekl odcházející Musk. Trump: „Děkuji ti, Elone. Dávej na sebe pozor“* Echo24 [online], 2025 [cit. 2025-06-04]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HcF4N/zpravy-svet-trump-chvalil-muska-na-tiskove-konferenci-u-prilezitosti-jeho-konce-v-cele-doge>

18 Echo24. *Musk hodil bombu na Trumpa, hrozil i zastavením letů do kosmu. Elon mě zklamal, reaguje prezident.* Echo24 [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HVVWq/zpravy-svet-musk-se-tvrde-oprel-do-trumpem-podporovaneho-zakona-na-snizeni-dani-a-vydaju>

nepopulárnímu vojenskému angažmá – proti jednorázovému a krátkým úderům však principiálně není a snaží se z nich vyžít maximum.

Závěrem nezbyvá než konstatovat, že Trump pravděpodobně trvale proměnil Republikánskou stranu a že ani jeho konec v úřadu nepřinese zásadní změnu. V roce 2028 již nebude moct znovu kandidovat na prezidenta – pokud se tedy nepokusí vyzkoušet bláznivou teorii jeho skalních příznivců, podle které by mohl kandidovat jako viceprezidentský kandidát např. J. D. Vance, který by v případě výhry rezignoval na svůj mandát, a Trump by se znovu automaticky stal prezidentem.¹⁹

1.6 První rok Trumpovy administrativy

Na tomto místě je vhodné (protože při dokončování této studie uběhl přibližně rok od Trumpova druhého zvolení do funkce) zhodnotit obecně její fungování v posledním roce – a skutečně je co hodnotit.

Hned na začátku svého prezidentského období Trump pokořil jeden rekord – v prvních 100 dnech vládnutí vydal více exekutivních příkazů (143) než kterýkoliv jiný americký prezident.

Tempo bylo zběsilé, v průměru vycházel více než jeden příkaz denně, v den Trumpova nástupu do úřadu jich vyšlo 26. Mnoho příkazů směřovalo k rušení Bidenových opatření. Některé z nich přitom narazily na soudy různých úrovní – např. příkaz, který měl směřovat k redefinici chápání 14. dodatku americké ústavy týkajícího se mj. občanství.

Od této úvodní fáze mandátu již ale přece jen nějaký čas uběhl, pojďme se tedy na úvod podívat alespoň na výběr domácích událostí, které rámují první měsíce Trumpova druhého prezidenství. Pro ilustraci jsem vybral tři.

Začátek Trumpova druhého prezidenství se nesl, jak jsem psal již výše, ve znamení smrti exekutivních příkazů. Do těchto počátků spadá i založení *Department of Government Efficiency* (zkratka DOGE odkazuje na recesistickou kryptoměnu Dogecoin). Do jejího čela Trump postavil jednoho z nejbohatších lidí světa, podnikatele Elona Muska, a začaly se dít věci. Smyslem tohoto úřadu mělo být zefektivnění federální vlády – kterou mnozí po právu vnímají jako neobratného molocha. Zběsilé škrty různých položek ale vyvolaly řadu dosud neskončených soudních sporů, a DOGE navíc nedokázal ani zdaleka dosáhnout původně avizovaných cílů.

Na pozadí těchto aktivit se přitom odehrávala „telenovela“ v podobě rozchodu Muska s Donaldem Trumpem. Musk nejdříve skončil v čele DOGE, následně se s Trumpem rozhádal o daňové legislativě a nechybělo ani praní špinavého prádla na veřejnosti. V říjnu se oběma podařilo vzájemný vztah urovnat,

Pokud se ale tento nepravděpodobný scénář nenaplní, otevře se cesta pro nového kandidáta, přičemž lze s velkou dávkou opatrnosti označit za favorita právě J. D. Vance – a to z hlediska postoje k Evropě spíše prohloubí stávající trendy. Vance je totiž intelektuálním dědicem trumpovského hnutí, a navíc je v současné Trumpově administrativě zpravidla tím, kdo zastává vůči Evropě ještě tvrdší postoje než samotný Trump. Někteří komentátoři dokonce tvrdí, že Vance Evropou téměř pohrdá (a některé uniklé zprávy z chatů v rámci Trumpova kabinetu tomu skutečně nasvědčují).

otázka je, na jak dlouho. Nejde přitom zdaleka jen o nějaké osobní neshody – Musk představuje největší páku technologické lobby na novou administrativu, Trump zase těžil z finanční podpory technologických magnátů během kampaně.

Velkou kontroverzi vyvolalo nasazení ozbrojených složek – zejména Národní gardy – v amerických městech. V červnu směřovaly k potlačení protestů v Los Angeles, které vypukly po zásazích ICE (imigrační a celní správa) vůči nelegálním migrantům. Nasazení vojenských sil však proběhlo i v dalších městech – třeba Chicagu, Washingtonu D. C. nebo Portlandu. Trump zásahy odůvodňuje různě – někdy i vysokou kriminalitou.

Málokterá událost ze Spojených států vyvolala takovou pozornost jako atentát na konzervativního křesťanského aktivistu Charlieho Kirka. V České republice ho před jeho tragickou smrtí znal málokdo – v Americe to ale byl pojem. Představoval novou generaci aktivisty-influencera, kterého sledovaly miliony lidí na sociálních sítích. Byl jistě v lecčems kontroverzní, ale jeho „zbraní“ byla debata, opakovaně vyřázel na univerzitní kampusy, kde mu většina osazenstva skutečně nebyla nakloněna, a diskutoval s mladými lidmi.

To mimochodem ukazuje silný vliv amerického konzervativního prostředí na to evropské. Charlie Kirk byl minimálně v České republice málo známý, vědělo o něm jen několik znalců americké politiky – relativně větší vliv mohl mít snad jen na mladší generaci zvyklou konzumovat velké množství obsahu ze sociálních sítí. Jeho tragická smrt však zanechala výraznou stopu i v Evropě a v Česku. Zřejmě bychom nenašli médium, které by zprávu o ní nezveřejnilo na titulní straně. Veřejný prostor pak týdnů plnily různé polemiky související s jeho osobou.

Objevila se různá srovnání – třeba s vraždou George Floyd, která spustila v roce 2020 vlnu Black Lives Matter. Možná nejsou tak nepřesná, pro nemalou část Ameriky bude Kirk mučedníkem a strůjcem konzervativního hnutí, které může proměnit Ameriku a ukončit dominanci kulturní levice ve veřejném

¹⁹ BAKER, Graeme. *Can Trump serve a third term as US president?* BBC [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/cx20wledn23o>

prostoru. Mnozí na americké pravici jej už dnes považují za dalšího Martina Luthera Kinga. A nenechme se ovlivnit (někteří) českými médii a jejich komentáři – Kirk skutečně nebyl pravicový extrémista a byť některé jeho názory ve středoevropském kontextu působí zvláště, byl autentickým reprezentantem republikánské pravice.

K zásadním krokům došlo také v ekonomické oblasti, která je nakonec tím, co je pro většinu voličů nejdůležitější.

Trump v druhém období zavedl „základní clo“ 10 % na veškerý dovoz do USA a následně spustil ještě „reciproční cla“ – vyšší sazby uvalil na země, s nimiž má USA velké obchodní deficity, přičemž parametry průběžně upravoval.

Trumpovy tarify jsou motivovány kombinací ekonomických a geopolitických faktorů. Mezi hlavní motivace se zpravidla řadí snaha snížit obchodní deficit a podpořit domácí výrobu a v některých odvětvích i národní bezpečnost. Trump cla ale používá i jako vyjednávací páku, typickým příkladem jsou ta cla zaváděná vůči Kanadě či Mexiku, která mají tyto země přimět k aktivnějšímu boji s dovozem fentanylu a jiných drog. Zároveň jsou doplňkem k daňové politice, kde mají řešit výpadek vzniklý daňovými úlevami. Trump se přitom zpravidla odvolává na svého oblíbeného prezidenta Williama McKinleyho, ve kterém se zjevně zhlédl – považuje jej za přirozeného byznymena a prezidenta, díky kterému Amerika na přelomu 19. a 20. století prostřednictvím cel výrazně zbohatla.

Alespoň co se týče Evropské unie se riziko celní války podařilo odvrátit dohodou uzavřenou na konci července, na základě níž byla cla na většinu evropského zboží snížena na sazbu 15 %.

V oblasti daní je nejvýraznějším počinem zákon nazvaný po trumpovsku *One Big Beautiful Bill Act* („velký krásný zákon“). Jeho podstatou je ve stručnosti prodloužení daňových škrťů z roku 2017, přidání pár dalších úlev a omezení byrokracie. Zákon vyvolal debaty o už tak dost velkém rozpočtovém schodku, který se kvůli němu má ještě zvýšit.

Velkým ekonomickým tématem volební kampaně v roce 2024 byla inflace. Trump a republikáni často kritizovali Bidenovu administrativu za vysokou inflaci, která dosáhla vrcholu kolem 9 % v roce 2022, a byla jedním z klíčových prvků Trumpova vítězství. Aktuálně se celkem stabilně drží kolem 3 %, objevují se samozřejmě obavy, že ji můžou negativně ovlivnit cla nebo třeba již zmíněné daňové úlevy. Za pozornost také stojí, že téměř dvě třetiny Američanů aktuálně nehodnotí Trumpovu ekonomickou politiku kladně (alespoň dle průzkumů CNBC).²⁰

Snad nic nezbuzovalo na Trumpově druhém prezidentském období takové obavy jako jeho zahraniční politika. Oprávněně. Typicky trumpovská bombastická prohlášení o připojení Grónska, Panamského průplavu a Kanady (jejímž guvernérem

se měla stát bývalá hvězda NHL Wayne Gretzky) zanechala u spojenců hořkou pachuč. Stejně tak evropské členy NATO vystrašily zvěsti o možném odchodu Američanů z této aliance.

Pojďme se ale podívat na reálné a konkrétní kroky nové americké administrativy. Největším tématem pro nás ve střední Evropě zůstává válka na Ukrajině. O té je více pojednáno v samostatné kapitole.

Trump je přesvědčen, že je „prezidentem míru“ a že za posledních pár měsíců ukončil už osm válek. Není to tak úplně pravda, ale přesto dosáhl nemalých úspěchů.

Nejdříve musíme obrátit pozornost k Asii. Úspěšné bylo mírové snažení na Kavkaze, v srpnu došlo k podepsání deklarace o míru mezi Arménií a Ázerbájdžánem. Je samozřejmě otázkou, do jaké míry je to Trumpova zásluha, deklarace byla nicméně podepsána v Bílém domě a premiéři obou znesvářených zemí prohlásili, že Trumpa nominují na Nobelovu cenu míru.

Positivní vliv měli na pohraniční konflikt Thajska s Kambodžou, který se rozhořel v červenci a vyžádal si několik desítek obětí. Trump zde pravděpodobně sehrál roli četníka, když oběma zemím pohrozil, že pokud nedojde k okamžitému příměří, nebude s nimi jednat o obchodních dohodách.

Roli mediátora sehrál Trump v konfliktu Pákistánu s Indií. Krátký květnový konflikt s několika desítkami obětí se podařilo poměrně rychle vyřešit příměří. Hodnocení jeho zapojení je v tomto případě poněkud sporné – ovací se mu dostalo z pákistánské strany, Indie jeho vliv spíše zpochybňovala.

Zdá se, že největšího úspěchu dosáhl Trump na Blízkém východě – zde ostatně navazuje na své v tomto ohledu úspěšné první prezidentské období, které se neslo ve znamení abrahámovských dohod mezi Izraelem a jeho donedávna znesvářeným okolím. V tzv. dvanáctidenní válce, tedy v konfliktu Izraele s Íránem, roli tradičního mírotvorce nesehrál, protože po celou dobu spíše podporoval izraelské letecké útoky zaměřené na iránský jaderný program. Následně začal veřejně projevovat svou frustraci z obou zúčastněných stran a zřejmě je pomohl dotlačit ke křehkému příměří.

Jako nejefektivnější se jeví Trumpovo zapojení do války Izraele s teroristickou organizací Hamás, za které se mu ostatně dostalo mohutných ovací v izraelském Knesetu. Byť je konečný mír stále v nedohlednu, podařilo se mu v první fázi přimět všechny zúčastněné k dohodě, díky které se vrátili domů všichni přeživší rukojmí z Pásmo Gazy. Další fáze plánu počítají s rekonstrukcí Gazy, ale i odzbrojením Hamásu.

Na africkém kontinentu se Trump zapojil do řešení konfliktu Demokratické republiky Kongo se sousední Rwandou. Ač je tento konflikt u nás málo známý, trvá v různých fázích prakticky

20 LIESMAN, Steve. Trump's approval rating on the economy takes hit because of shutdown, inflation, CNBC survey finds. CNBC [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2025/10/17/trumps-economic-approval-rating-drops-says-cnbc-survey.html>

tři dekády a za tu dobu si vyžádal tisíce životů. Spojené státy se opět zhostily role mediátora, mírová dohoda byla podepsána za účasti ministra zahraničí Marca Rubia. Vadou na kráse je, že se v oblasti stále pohybují vlivní nestátní aktéři, mezi nimi i rebelové z Hnutí 23. března, zodpovědní za četná zvěrstva, se kterými je nutné dále vést separátní mírová jednání.

Zbývající dva konflikty, které měl Trump ukončit už ale za války nelze v žádném případě označit, a navíc je sporné, jakou v nich Trump sehrál úlohu. Tím prvním je dlouhodobý spor Egypta a Etiopie o výstavbu obří vodní nádrže na Nilu na etiopské straně hranic. Ta je Egyptu trnem v oku kvůli obavám o stav toku, který je pro Egypt životně důležitý. K žádnému ozbrojenému konfliktu ale v oblasti nedošlo, a navíc se spor dosud vyřešit nepodařilo.

Podobná je situace ohledně posledního konfliktu – Srbska s Kosovem, kde ani není možné identifikovat, jak a který konkrétní konflikt měl Trump vyřešit.

A poznámka na závěr – Trump před nedávnem pohrozil vojenským zásahem v Nigérii, tamní vláda totiž podle něj nepostupuje dostatečně tvrdě v boji proti islamistickým fanatikům, kteří v zemi vraždí křesťanské obyvatelstvo. Byť je podobná intervence spíše nepravděpodobná a je to opět hlavně prostředek pro jednání, o izolacionismu už opravdu mluvit nejde a z celého Trumpova jednání lze vyčíst vliv křesťanské pravice, která si na jeho politiku udržuje silný vliv.

Dostane tedy Trump Nobelovu cenu? Evidentně by o ni hodně stál a stát se koneckonců může cokoliv. Přesto bych si tipoval, že se bez ní bude muset obejít. Příslušný výbor sice i v nedávné minulosti vybral skutečně prazvláštní kandidáty, kteří se o mír skutečně moc nezasloužili, ale přesto si troufnu říct, že nebude ochotný cenu udělit tak polarizující a kontroverzní postavě, jako je Trump. I přesto že má nesporné úspěchy a že by si ji svým způsobem zasloužil – píšu to ale s notnou dávkou opatrnosti v době, kdy síly spekulace o americkém úderu ve Venezuele.

Jedním z největších Trumpových politických témat je samozřejmě migrace. Před volbami sliboval řadu tvrdých kroků včetně zákazu sociální pomoci z federálního rozpočtu pro nelegální migranty nebo masových deportací. Je ale nutné si uvědomit, že nelegálních migrantů je ve Spojených státech přes 10 milionů, takže nelze předpokládat, že by se tento problém vůbec podařilo nějakým způsobem vyřešit.

Po nástupu do funkce nicméně Trump několik zásadních změn udělal. Podívejme se nejdříve na nejkritičtější jižní hranici.

Trump exekutivním příkazem vyhlásil v souvislosti s ní nouzový stav, který mu v praxi umožní nasadit zde více jednotek a posílit stávající hraniční bariéry. Tvrdá politika zřejmě přináší ovoce, protože nelegální pokusy o přechod jižní hranice klesly na nejnižší čísla od sedmdesátých let a jsou na zlomku čísel, která jsme viděli ještě před několika měsíci za Joea Bidena.

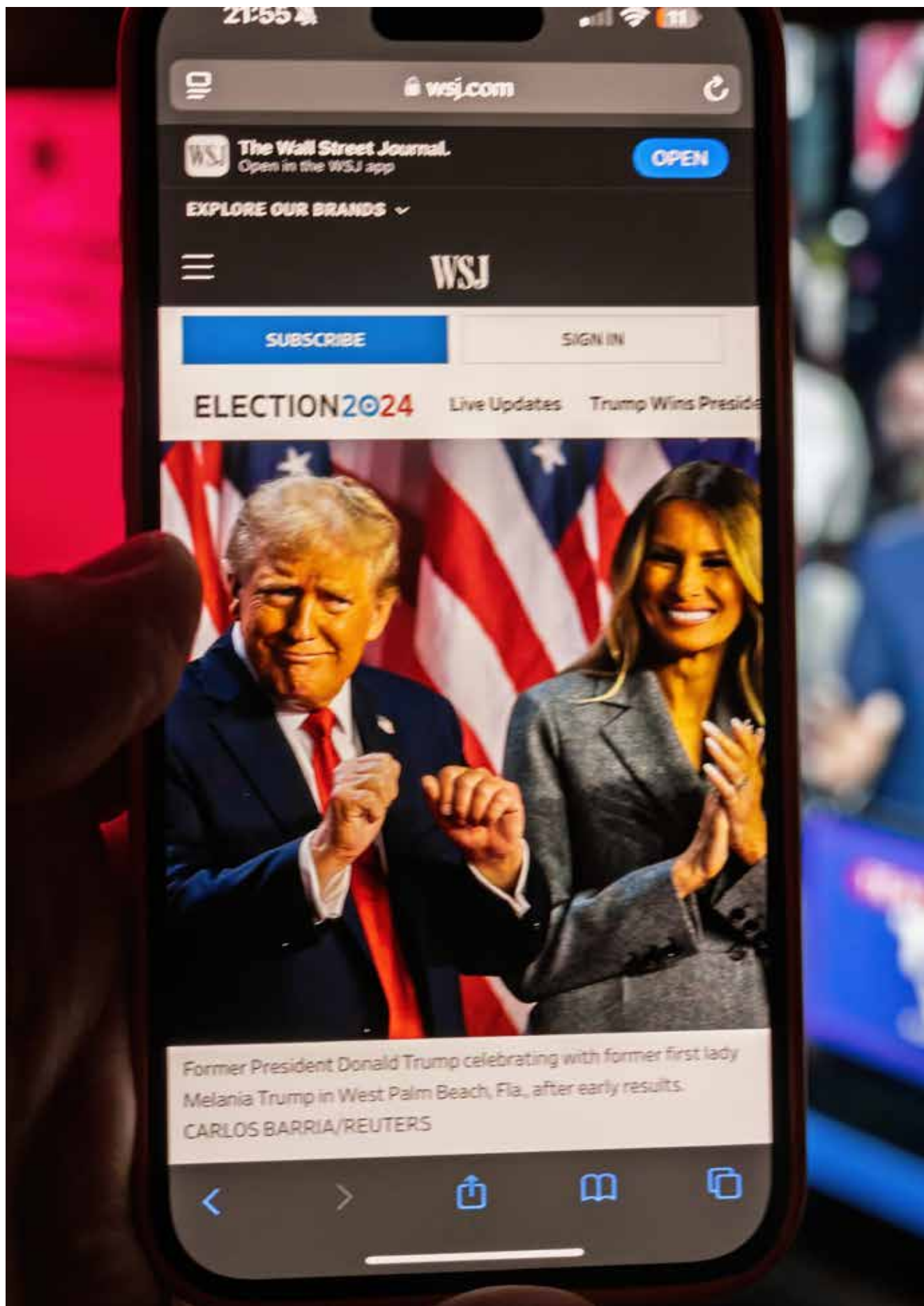
Podstatnou součástí Trumpovy politiky ale není jen zamezení přístupu nově příchozích migrantů, ale také deportace stávajících. A tady zřejmě Trump vyvolal největší kontroverze a už výše zmíněné protesty vedoucí až k nasazení Národních gard. Podle některých zdrojů (Washington Post) si Trump stanovil interní cíl milion deportovaných migrantů ročně (během jeho celého prvního mandátu jich byl asi milion a půl). Trumpova administrativa aktuálně (zářijová čísla Ministerstva vnitřní bezpečnosti) tvrdí, že deportovala 400 tisíc nelegálních migrantů, a že jich dalších 1,6 milionu odešlo ze Spojených států dobrovolně. Ze 125 tisíc byl na 7 500 snížen také limit na počet ročně přijatých uprchlíků do USA.

Vyvolává to samozřejmě debaty o tom, jestli Trump nezachází příliš daleko – a jestli nemůže výpadek pracovních sil vyvolat rozsáhlé ekonomické problémy.

V nedávném vysílání ČT24 věnovaném právě prvnímu roku Donalda Trumpa ve funkci prezidenta prohlásil Michael Žantovský poznámku, kterou považují za poměrně přesný popis současné situace. Ač je Trump podruhé prezidentem teprve deset měsíců, zdá se nám mnohdy, jako by byl v úřadě už mnohem delší dobu. Důvodem je zřejmě velké množství událostí, které se od jeho nástupu do funkce odehrály – s i bez jeho přičinění.

Podrobné zhodnocení Trumpova druhého prezidentství tak bude možné až s delší časovou perspektivou. Stejně jako je tomu u prezidentů obvyklé, se i Trump potýká s propadem popularity. Pro midterms (volby odehrávající se v polovině prezidentského mandátu) je aktuálně výhodou spíše na straně demokratů. Právě tyto volby ale budou prvním skutečným „referendem“ o Trumpově druhém mandátu.

Samotnému Trumpovi bude zanedlouho 80 let, pokud svůj mandát dokončí, bude nestarším úřadujícím americkým prezidentem. Jeho snahy evidentně směřují k tomu, aby se co nejdříve zapsal do dějin a vybudoval svůj odkaz. Jaký bude, dost ovlivní, kdo bude jeho následovníkem.

EVROPSKÝ KONZERVATISMUS DNES

Zatímco se popis amerického poválečného konzervatismu v první kapitole této studie jeví jako poměrně dobře uchopitelný, je situace v Evropě diametrálně odlišná. Absence jednotné konzervativní tradice, která se ze své podstaty bude

v jednotlivých státech vždy lišit, činí tento úkol dost obtížným. V následující kapitole se přesto pokusím o stručný přehled jeho vývoje a současného stavu.

2.1 Historický exkurz

Evropský konzervatismus se jako samostatná politická filozofie vymezil na konci 18. století jako reakce na ideály osvícenství a Velkou francouzskou revoluci (1789). Klíčovou postavou přitom byl britský státník a filozof irského původu **Edmund Burke** (1729–1797), jehož dílo *Reflections on the Revolution in France* (orig. 1790, česky vyšlo jako *Úvahy o revoluci ve Francii*, CDK, 1997) je zpravidla považováno za základ konzervativního myšlení. Burke argumentoval, že společnost by měla respektovat historické tradice a vyvíjet se organicky, nikoli podle racionalistických plánů, a predikoval, že začínající revoluce skončí krveprolitím. Burke tuto knihu napsal v roce 1790, v době, kdy ještě velká část britské politické scény vnímala revoluci ve Francii jako pozitivní a přínosnou. Konkrétně si od ní slibovala vznik konstituční monarchie, která by pro Británii představovala na kontinentu přirozeného spojence. Burke zajímavým způsobem dokázal předpovědět následující vývoj, který rychle vyústil v jakobínský teror. Je však nutné dodat, že se v roce 1790 stal bezprostředně poměrně nepopulární postavou. Zřejmě začal trpět i jistou paranoiou, před svou smrtí v roce 1797 dokonce nařídil, aby byl pohřben na tajném místě. Obával se totiž, že revolucionáři by se mohli dostat k moci i v Anglii a znesvětit jeho hrob.²¹

Jeho myšlenky rezonovaly rovněž v kontinentální Evropě, ve francouzském prostředí podobné pozice obhajoval katolický filozof **Joseph de Maistre** (1753–1821), v německém např. právník **Friedrich Carl von Savigny** (1779–1861).²²

Konzervatismus v Evropě tak byl od počátku často spojován s obranou monarchie, církve a aristokracie – všimněme si rozdílů oproti Spojeným státům, kde konzervatismus v mnoha ohledech „konzervuje“ klasicky liberální ideje otců zakladatelů. Nejde však o zásadní rozpor – i Edmund Burke ve své době podpořil Americkou revoluci, kterou považoval za obranu

tradičních anglických práv, proti zneužívání moci ze strany krále. Obdobnou charakteristiku Burkeho nám podává také Paul Johnson: „*Své veřejné působení zasvětil do velké míry jedinému úkolu – zamezit zneužívání moci. Za takové zneužívání považoval jak anglickou nadvládu v Irsku, tak chování hrabivých anglických nabobů v Indii a konečně – na sklonku života – i hrůzovládu revolučních ideologů ve Francii.*“²³

Po napoleonských válkách byl na Vídeňském kongresu (1815) ustanoven konzervativní mezinárodní řád, který měl zajistit stabilitu Evropy. Klíčovou postavou byl rakouský kancléř **Klemens von Metternich** (1773–1859), který prosazoval podporu dědičných monarchií a odpor vůči liberalismu a nacionalismu. Evropský systém „Koncert velmocí“, založený na mezinárodních kongresech, sloužil k řešení sporů a potlačení revolučních hnutí, jako byla povstání v Itálii a Španělsku v roce 1820. Tento systém byl úspěšný do poloviny 20. let 19. století, kdy začal čelit rostoucímu tlaku liberálních a nacionalistických sil.

Vlna revolučních změn donutila konzervativní síly přizpůsobit se. V Británii Benjamin Disraeli prosazoval „one nation“ konzervatismus, tedy konzervatismus jednoho národa. Disraeli byl premiérem Spojeného království za Konzervativní stranu v roce 1868 a následně v letech 1874 až 1880. Jeho představa zahrnovala vizi paternalistického státu, v němž mají bohatí vůči svým chudším spoluobčanům (*noblesse oblige*) určité povinnosti. Británie neměla být podle něj zemí dvou tříd – proletariátu a buržoazie – s protichůdnými zájmy, ale jednotného národa, který v sobě spojí starou anglickou aristokracii s nově nastupující dělnickou třídou z velkých měst.

Disraeliho politická koalice dosáhla v sociální oblasti jasných úspěchů, jako bylo zavedení povinné školní docházky či

21 SKED, Alan. Britský konzervatismus na začátku devatenáctého století. *Studia historica Brunensia* [online]. 2016, ročník 63, č. 2, s. 26 [cit. 2019-04-10].

22 NISBET, Robert A. *Konzervatismus: sen a realita*. Praha: Občanský institut, 1993. ISBN 80-900-1903-X, s.14–17.

23 JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. 1. vydání v nakladatelství Leda. Voznice: Leda, 201. ISBN: 978-80-7335-361-2, s. 131.

schválení zákona o veřejném zdraví v roce 1875, který přinesl hmatatelné zlepšení životních podmínek chudších občanů.²⁴ Dělnický vůdce Alexander Macdonald to zhodnotil slovy: „Konzervativní strana udělala pro dělnickou třídu za pět let více než liberálové za padesát.“ Lze jen dodat, že tradice konzervatismu jednoho národa je živá i v dnešní britské politice. Boris Johnsonovi ve volbách v roce 2019 pomohla oslovit dělnické voliče a rozbit „rudou zed“ volebních okrsků na severu Anglie, které dlouhodobě inklinují k Labouristické straně.

Ve 20. století konzervatismus v Evropě čelil novým výzvám, zejména vzestupu socialismu a totalitních ideologií. V některých zemích konzervatismus inklinoval k autoritativním formám – jako např. v Portugalsku v době *Estado Novo* v letech 1933–1974. Po druhé světové válce se konzervatismus rozvíjel pouze v západním bloku, ve východním bloku byly konzervativní a pravicové strany zakázány a konzervativní myšlení se rozvíjelo pouze v disentu (v českém kontextu může být příkladem Václav Benda). Z poválečných stran v západní Evropě je nutné zmínit alespoň křesťanskodemokratickou unii CDU, která pod vedením **Konrada Adenauera** (1876–1967) zcela dominovala západoněmecké politice.

Zásadní změna přišla s pádem železné opony. Nově vznikající konzervativní strany ve střední a východní Evropě čelily několika výzvám – především tu neexistovala žádná živá tradice západního typu konzervatismu, a bylo nutné se vymezit vůči komunistické minulosti – což s sebou nutně přineslo (pro konzervatismus netypické) revoluční změny: „*Identita české pravice, nebo v širším smyslu chápaných konzervativních kruhů, vycházela z myšlenek klasického liberalismu. S tím je určitá potíž. Pokud dnes hovoří někdo o liberalismu, myslí tím něco úplně jiného: ze Západu importovanou pokrokovou ideologii, která nemá s liberalismem, jak ho chápou já, nic společného. Tato původní liberální identita byla a stále je pro konzervativce velmi důležitá. Protože co jsme měli udržovat? Přítomnost sovětských vojsk v Československu a fungování velkých státních podniků? Toho jsme se přeci chtěli zbavit, nebo privatizovat. Komunisté měli koneckonců velkou schopnost vymýtit veškeré tradice: v českých zemích to dokázali mnohem efektivněji než v Polsku. Zaútočili*

na církev, drobné vlastníky, téměř úplně zničili zemědělce a český venkov.“²⁵

Inspiraci nově vznikající strany hledaly především na Západě. Silný vliv měl britský konzervatismus a thatcherismus – přitažlivý svou kombinací důrazu na svobodný trh a národní suverenitu. Tento model ovlivnil např. českou ODS. Dalším zdrojem inspirace byla křesťanská demokracie, opírající se o katolickou sociální nauku a koncept sociálně-tržního hospodářství.

Významný vliv sehrály i americké konzervativní nadace a think-tanky, které podporovaly transformaci postkomunistických zemí a šířily pravicové ideje včetně důrazu na volný trh, antikomunismus a osobní svobodu. V neposlední řadě pak hrála roli i integrace do evropských struktur – připojení k Evropské lidové straně (EPP) pomohlo mnoha konzervativním stranám získat mezinárodní kotvu.

Závěrem je nutné alespoň stručně zmínit vliv, který získal ve střední Evropě neokonzervatismus. Projevilo se to např. na tzv. Dopisu osmi, který v roce 2003 podepsalo osm evropských státníků na podporu amerického vojenského zásahu v Iráku. Nechyběli mezi nimi premiéři Polska či Maďarska ani náš prezident Václav Havel. Je zřejmé, že neokonzervatismus se svým důrazem na šíření demokracie a aktivní zahraniční politiku rezonoval zejména u postkomunistických elit, které hledaly ideové zakotvení a pevného zahraničněpolitického spojení. V kontextu totalitní zkušenosti se Spojené státy staly pro mnohé symbolem garanta svobody a mezinárodního pořádku založeného na hodnotách. Pro Václava Havla a jeho morální vidění světa byla pravděpodobně významná i Bushova rétorika a zdůvodnění invaze jako boje dobra proti zlu.²⁶

Vliv neokonzervatismu se však postupně vytrácel s neúspěchem války v Iráku a klesající prestiží USA ve světě, i proměnou jejich vnitrostátní politiky. Je však pravdou, že česká pravice reprezentovaná ODS vždy konzistentně podporovala vojenské mise v zahraničí i podporu demokratických režimů ve světě (viz např. relativně nedávná cesta předsedy Senátu Miloše Vystřčila na Tchaj-wan) a i vliv neokonzervatismu tak svým způsobem zůstává přítomný.

2.2 Současná charakteristika a srovnání se Spojenými státy

Soudobý evropský konzervatismus je pestrý a odráží různé kulturní a historické tradice jednotlivých zemí. Dnes se tak projevuje v různých formách, od středopravých a v zásadě euro-optimistických křesťanskodemokratických stran, jako je německá CDU nebo španělská PP, začleněných v Evropském parlamentu

ve frakci EPP (Evropská lidová strana), přes soft euroskeptické a pravicovější strany řazené v ECR (Evropští konzervativci a reformisté), jako je česká ODS nebo italská formace Fratelli d'Italia až po některé radikálnější formace řazené v PFE (Patrioti pro Evropu), např. španělský Vox nebo rakouské FPÖ.

24 JEFFREY, David. *The Lessons of Tory Democracy. The American Conservative* [online], 2023 [cit. 2025-06-06]. Dostupné z: <https://www.theamericanconservative.com/the-lessons-of-tory-democracy/>

25 RAJKOWSKI, Mikolaj. *Co vlastně „konzervuje“ český konzervatismus? Rozhovor s Alexandrem Vondrou*. *Konzervativní noviny* [online], 2021 [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://www.konzervativninoviny.cz/co-vlastne-konzervuje-cesky-konzervatismus-rozhovor-s-alexandrem-vondrou/>

26 KOPEČEK, Lubomír. *České proklouznutí iráckou válkou. Kontexty*. 2025, roč. 17, č. 3, s. 45–46.

Jedním ze stěžejních faktorů je tak pro evropské konzervativce Evropská unie jako instituce, vůči které se musí vymezovat, respektive k ní hledat vztah. Je totiž pravdou, že se podstatná část konzervativních hlasů nachází někde na pomezí *cordon sanitaire*, „*sanitárního kordónu*“, který odděluje mainstreamově přijatelné strany od těch zbývajících, nebo dokonce za ním. Evropská unie ale na druhou stranu také vytváří pro konzervativní proudy určité fórum a prostor pro sblížení názorů.

Spektrum názorů evropských konzervativců na Evropskou unii je poměrně široké. Mnoho konzervativních stran a hnutí v Evropě klade důraz na národní stát jako základ politické identity a vůči rostoucím pravomocím Evropské unie jsou kritické. Tento postoj se pohybuje od mírné kritiky a volání po reformě EU až po důrazné požadavky na omezení její moci, či dokonce vystoupení z Unie, jak jsme viděli například u britských konzervativců během brexitu.

Evropský konzervatismus zpravidla nebývá tak radikální v kulturních otázkách, jako je tomu ve Spojených státech. Existují samozřejmě určité výjimky, jako je např. Polsko nebo Maďarsko, ale obecně nelze říct, že by kulturní války představovaly hlavní programovou prioritu evropských konzervativních stran. Zřejmě to souvisí i s obecně menší rolí náboženství v evropském politickém prostoru. V USA je konzervatismus zpravidla náboženský, s důrazem na evangelikální křesťanství. Pro evropské konzervativní formace toto zázemí není tak typické.

Američtí konzervativci také zpravidla výrazněji prosazují volný trh, nízké daně a malý stát, zatímco Evropané jsou v těchto

otázkách více ekonomicky nalevo a v zásadě akceptují sociální stát – historicky jej ostatně evropští konzervativci budovali (viz Benjamin Disraeli v Británii nebo Otto von Bismarck v Německu). Právo na držení zbraní, které je v USA ústředním bodem konzervativní politiky, není v Evropě zásadním tématem. V politické kultuře je americký konzervatismus často ideologicky vyhraněnější a více polarizovaný, zatímco ten evropský bývá více konsenzuální, i když i zde v posledních letech sílí populistické a radikální proudy.

Mainstreamový americký konzervatismus je také radikálnější v ekologických otázkách, když zaujímá klimaticky skeptické postoje. Donald Trump např. v roce 2017 odstoupil od Pařížské dohody, často zpochybňuje závažnost klimatických změn, snahy posílit zdroje zelené energie i samotnou klimatickou změnu označuje rovnou za „podvod“ a klade důraz spíše na ekonomický růst prostřednictvím fosilních paliv.²⁷ Většina konzervativních stran v Evropě naproti tomu realitu klimatických změn do určité míry akceptuje a hledá způsoby, jak na ně reagovat, i když často kritizuje *Green Deal* jako příliš radikální a pro evropský průmysl a hospodářství nebezpečný.

Různé přístupy bychom našli i v oblasti zahraniční politiky, ty jsou ale spíše než ideovými rozdíly dány rozdílným postavením Spojených států a Evropy ve světě. Obecně lze ale konstatovat, že konzervativní evropské strany zaujímají konsenzuálnější přístup k mezinárodním institucím, jako je např. OSN, a že američtí konzervativci v mezinárodních vztazích podporují spíše unilaterální přístupy. Další postoje se pak poměrně zásadně liší v závislosti na konkrétním proudu amerického konzervatismu.

2.3 Aktuální výzvy

Zřejmě největší aktuální výzvou pro evropský konzervatismus je pnutí, ke kterému dochází mezi klasickým (liberálním nebo také umírněným) konzervatismem a národním konzervatismem, resp. pravicovým populismem. Slovy Andreje Duhana, který z pozic národního konzervatismu klasický konzervatismus kritizuje: „*Přes společné intelektuální zázemí si národní a liberální konzervativci nemohou rozumět, protože národní konzervativci požadují radikální změnu systému, zatímco ti liberální vymýšlejí opt-outy a exit strategie v rámci systému. Liberální konzervatismus spočívá v konzervování – konzervování liberálního řádu, v rámci něhož se pro jednotlivce snaží vydobýt autonomii a maximalizovat jeho spotřebitelskou svobodu. Národní konzervatismus spočívá v obnově – fyzické i kulturní obnově západní civilizace a svobodných národů Západu. Národní konzervativci a liberální konzervativci hrají každý úplně jinou hru.*“²⁸

Z druhé strany spektra lze citovat např. Stanislava Balíka, který tyto ideové pozice kritizuje pro jejich spojitost s etatismem: „*Současná kvazikonzervativní revoluce je zřejmě zoufalou reakcí těch, kdo přestali rozumět současnému světu, anebo těch, komu se současný svět nelíbí, že použijí zbraně svých protivníků. Mají totiž pocit, že jejich úspěch byl způsoben právě mocí a zásahem státu. Přitom zajíc běží jinudy. Liberální ideje se nerozšířily proto, že byly v osnovách, ale proto, že měly svůdnou chuť a nadšené, charismatické podporovatele.*“²⁹

Podstata dnešního sporu mezi klasickým a národním konzervatismem tak spočívá zejména v odlišném postoji k aktuálnímu liberálnímu řádu Západu. Klasický konzervatismus staví na zachování stávajících institucí, respektu k právnímu státu a důrazu na individuální svobodu v rámci liberální demokracie.

27 LIDDELL, James. *Trump sparks controversy for calling climate change a 'scam' as Hurricane Helene leaves trail of destruction*. Independent [online], 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-climate-change-scam-hurricane-helene-georgia-b2621271.html>

28 DUHAN, Andrej. *Souboj o podobu pravice: liberální vs. národní konzervativci*. Echo24 [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HfZuT/uhel-pohledu-andrej-duhan-souboj-o-podobu-pravice-liberalni-vs-narodni-konzervativci>

29 BALÍK, Stanislav. *Co se děje, když se ke konzervativcům hlásí Babiš, Orbán, Švihlíková či Drulák*. Reflex [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/130707/stanislav-balik-co-se-deje-kdyz-se-ke-konzervativcum-hlasi-babis-orban-svihlikova-ci-drulak.html>

Národní konzervatismus naopak klade důraz na kulturní války. Vychází z přesvědčení, že liberální řád se vyčerpal a ohrožuje samotné základy Západu. Místo obrany existujícího systému usiluje o jeho přetvoření – často za použití nástrojů, které dříve konzervativci odmítali jako příliš etatistické nebo revoluční.³⁰

Tento střet je zajímavý v tom, že obě strany často prosazují podobné politické kroky a lze mezi nimi najít průsečíky. Politolog Maciej Ruczaj v této souvislosti mluví o „*dilematu pravého středu*“ – zůstat v mainstreamu a akceptovat kulturní změny, ke kterým došlo, nebo narýsovat červenou čáru a postavit se proti nim i za cenu spojení se s poněkud nevábnými politickými silami? Aktuálně propírané hlasování o změně ústavy na Slovensku, kterou hodlá konzervativní KDH podpořit, je toho dobrým příkladem.³¹

Jednou z možných variant je, že pravicové a protestní hlasy v Evropské unii budou posilovat natolik, že bude určitá varianta spolupráce nezbytná.

Už volby do Evropského parlamentu v červnu 2024 ukázaly významný nárůst podpory pro konzervativní a pravicové strany, jejichž přítomnost v Evropském parlamentu posílila. EPP po nich začala v některých otázkách blíže spolupracovat s ECR. To může do budoucna naznačovat oslabení zavedeného „sanitárního kordónu“ v Evropském parlamentu, a tím i posun evropské politiky doprava.

---

30 Poměrně výrazná je v tomto ohledu kniha politického filozofa Patricka Deneena *Regime Change: Toward a Postliberal Future* (2023). K tomu viz můj článek Nad knihami Patricka Deneena v časopise Kontexty (5/2023), online dostupný z: <https://casopiskontexty.cz/nad-knihami-patricka-deneena/>

31 RUCZAJ, Maciej. *Dilemata pravého středu*. Echo24 [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.echoprime.cz/a/Hjtse/dilemata-praveho-stredu>

TRUMPISMUS JAKO VÝVOZNÍ ARTIKL?

Trumpismus, jehož ideové kořeny jsme popsali v první kapitole, bývá často vnímán jako specifický americký fenomén – politický styl i ideologie, která vzešla z jedinečného kontextu Spojených států, jejich kultury, ústavního systému i společenských konfliktů. Postava Donalda Trumpa přitom sehrála roli katalyzátoru: spojuje nacionalismus, odpor k elitám i populistickou rétoriku.

Otázkou tak zůstává, zda je trumpismus ryze americkou záležitostí, anebo zda v sobě nese univerzálnější potenciál, který by umožnil jeho šíření i za hranicemi USA, respektive zda je schopný výrazně ovlivnit konzervativní a pravicové politické proudy ve světě a zejména v Evropě.

Existují samozřejmě faktory, které pomohly stvořit Donalda Trumpa, které jsou přítomné ve Spojených státech, a které v evropských zemích absentují. Příkladem může být americký prezidentský systém, který umožňuje vysokou míru personifikace

politické moci. V parlamentních systémech je však moc obvykle rozptýlenější a funkce předsedy vlády závisí na podpoře parlamentní většiny, což omezuje prostor pro „one-man show“.

Při zvažování možností expanze Trumpismu za americké hranice je dále nutné vzít v potaz, že Trump není globálně zrovna nejpopulárnějším politikem a veřejné mínění v zemích Evropské unie jej vnímá spíše negativně. V souvislosti s jeho návratem do funkce zaznamenala ve světě prudký propad i popularita Spojených států – a nejvíce právě v zemích Evropské unie.³²

Výše uvedené samozřejmě nevylučuje, že některé skupiny na pravici napříč evropskými zeměmi Trumpa samotného a jeho možný větší vliv na pravici celkově vnímají pozitivně. Pro evropskou pravici to však nemusí být vhodná cesta, jak ukazují dva nedávné příklady – Kanada a Austrálie.

3.1 Kanadská a australská lekce

Prvním testem atraktivity trumpismu mimo USA byly letošní kanadské federální volby. Konzervativce Pierre Poilievre v nich vyzval na souboj liberální vládu Justina Trudeaua, který byl lídrem liberálů od roku 2013, kanadským premiérem pak od roku 2015. V nejvyšší politice toho zažil hodně. Vaz mu nezlomila fotka z jeho studií, kdy se budoucí premiér a zastánce politické korektnosti převlékl za černocho (pokrytectví je asi odpovídající výraz), ani mohutné demonstrace z dob pandemie covidu.

Připomeňme, že tehdejší protesty vedli řidiči kamionů, kterým vláda nařídila povinné očkování. Jejich „konvoj svobody“ potom zablokoval některé hraniční přechody, a především centrum Ottawy. Trudeau tehdy vyhlásil výjimečný stav a proti demonstrantům postupoval poměrně tvrdě.³³ S ekonomickými důsledky pandemie, rostoucí inflací a ekonomickou krizí už se však vypořádat nedokázal a jeho podpora klesla na rekordně nízká čísla.

Vznikla tak ideální příležitost pro opoziční konzervativce. Ti si našli poměrně charismatického a na kanadské poměry konzervativního lídra, „Trumpa severu“ Poilievra, který se vyprofiloval mimo jiné i podporou protestujících „kamionářů“ v roce 2022. Jeho politické názory sice byly těm Trumpovým poměrně vzdálené, zdaleka ne tak radikální, inspirace však byla očividná, což vytvořilo obraz kanadských konzervativců jako Maple MAGA, tedy „javorového“ trumpismu.³⁴ Poilievre s konzervativci v průzkumech ještě v lednu 2025 vedl s předpokládaným ziskem vysoko nad 40 %. Liberálové na druhém místě na něj ztráceli kolem 20 %.³⁵ A potom přišly dva momenty.

První: Trudeau rezignoval na svou funkci, v níž ho nahradil Mark Carney. Tento poměrně sympatický ekonom opatrně ustoupil ke středu, a dokonce zrušil jednu ekologickou daň. Také osekal počet ministrů z 37 na 23. Pro restart strany,

32 COI, Giovanna. *US popularity collapses worldwide in wake of Trump's return*. Politico [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/usa-popularity-collapse-worldwide-trump-return/>

33 BBC. *Trudeau vows to freeze anti-mandate protesters' bank accounts*. BBC [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-60383385>

34 BEAUCHAMP, Zack. *Canada's polite Trumpism*. Vox [online], 2024 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://www.vox.com/politics/24140480/canada-pierre-poilievre-conservative-party-politism-democracy>

35 GRENIER, Éric. *Poll Tracker*. CBC News [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://newsinteractives.cbc.ca/elections/poll-tracker/canada/>

kteřá byla pod předchozím vedením vnímána jako příliš levicová a progresivní, to byla ideální postava.³⁶

Druhý: na scénu vpadl Trump a začal se chovat tak, jak je to u něj dobrým zvykem. Několikrát otevřeně vyjádřil svůj sen o připojení Kanady jako 51. státu federace, Trudeaua nazval „guvernérem“ a kanadské hokejové legendě Wayne Gretzkému navrhl, že by se guvernérem mohl stát on. Souběžně rozpoutal obchodní válku a uvalil na Kanadu i Mexiko cla.³⁷

Dopad na veřejné mínění byl drtivý. Kanadáné aktuálně hodnotí vztahy se Spojenými státy stejně negativně jako vztahy s Ruskou federací a jako horší než s Čínou.³⁸ Trump Kanadu nebývale sjednotil a proti jeho politice se vymezili i konzervativci. Premiér Ontaria Doug Ford to popsal dost expresivně: „*Byl jsem v den voleb šťastný, že ten chlap vyhrál? Stoprocentně ano. Ale pak ten chlap vytáhl nůž a k*rva ho do nás vrazil.*“³⁹ Byť se konzervativci a Poilievre snažili od Trumpa odstránit, nepůsobili autenticky a v Trumpem rozbouřené atmosféře jim to už pomoci nemohlo.

Třešničkou na dortu pak byl Trumpův výrok, kterým se od Poilievra sám distancoval, když prohlásil, že „ten konzervativce, který kandiduje, není žádný můj přítel“, a zdůraznil, že o něm Poilievre říká nepěkné věci a že ho výsledek voleb nezajímá. Všimněme si, že Trump má skutečně pozoruhodný způsob jednání s potenciálními partnery a ideově blízkými politiky.⁴⁰

A jak kanadské volby nakonec dopadly? Liberálové zvítězili s 43,8 %, konzervativci skončili na druhém místě s 41,3 %. Menší strany výrazně ztratily. Mohlo by se zdát, že výsledek konzervativců vlastně není tak špatný. Oproti volbám v roce 2021 si dokonce o 7,6 % polepšili. Volby však vyhrát nedokázali a neslavně dopadl i jejich lídr Poilievre, který svůj mandát neobhájil. Po tolika letech v opozici, a zvláště s vědomím, jak mohly volby bez faktoru Trump dopadnout, je to hodně málo. Menšinovou vládu opět sestavili liberálové.

Australský případ se tomu kanadskému v lecčem podobá. Faktor Trump zde nezapůsobil tak silně – zřejmě proto, že Austrálii nepojí se Spojenými státy tak výrazná vazba jako

Kanadu. Trump zároveň (alespoň prozatím) nevolal po připojení Austrálie ke Spojeným státům.

Podobně jako v Kanadě, na začátku roku 2025 přisuzovaly průzkumy vedení Liberálně-národní koalici. Situace se začala měnit až na přelomu března a dubna, kdy se do vedení začali dostávat vládní labouristé.

Ve volbách převažovala ekonomická témata (inlace, drahé bydlení), svou roli však sehrála i zahraniční politika a Donald Trump. Australany příliš nepotěšila základní celní sazba ve výši 10 % na většinu australského zboží, a dokonce 100 % na filmy produkované mimo USA. Australský filmový průmysl totiž v posledních letech roste a země začíná být poměrně populární filmařskou destinací. Trump navíc pobavil celý svět uvalením cel na Heardův ostrov a McDonaldovy ostrovy, což jsou vulkanické ostrůvky spravované Austrálií a obývané výhradně tučňáky. „*Nikde na světě není bezpečno,*“ glosoval to australský premiér Anthony Albanese.⁴¹

Australská pravice se přitom Trumpem hojně inspirovala. Peter Dutton, lídr Liberálně-národní koalice, Trumpa opakovaně chválil, jedna jeho stínová ministryně dokonce použila heslo Make Australia Great Again a evidentně lze mluvit i o určité inspiraci názorové. Dutton si za to vysloužil přezdívku *Temu Trump*, což lze obrazně do českého kontextu přeložit jako *Trump z Wishe*.⁴² Australská pravice měla v souvislosti s Trumpem i jednu menší předvolební kauzu: Chris LaCivita, jeden z klíčových stratégů Trumpovy kampaně, v roce 2024 tvrdil, že navštívil Austrálii, a radil Duttonově koalici s její kampaní. Ta sice jakékoliv konzultace popřela, případ však přesto vyvolal kontroverzi.⁴³

Mimochodem, inspirace Trumpem vedla i ke vzniku zbrusu nové australské strany Trumpet of Patriots, kterou si „porídil“ byznysman a těžbařský magnát Clive Palmer. Pokud u mainstreamové australské pravice lze mluvit o inspiraci Trumpem, v případě této formace jde o regulérní trumpovskou franšizu. Ve volbách strana propadla, přestože na kampaň vynaložila šedesát milionů dolarů. Agresivní kampaní založenou na rozesílání obrovského množství spamu

36 COCHRANE, David. *Mark Carney aims for smaller cabinet, team planning to drop over a dozen ministers: sources*. CBC News [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/politics/carney-swearing-in-friday-1.7482023>

37 KNIGHT, Chris. *Donald Trump again touts Wayne Gretzky for 'governor' of Canada*. National Post [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://nationalpost.com/news/politics/donald-trump-wayne-gretzky-for-prime-minister-governor-of-canada>

38 ROBERTSON, Dylan. *Canadians see U.S. relationship as just as bad as with Russia: survey*. Global News [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://globalnews.ca/news/11148997/canada-us-relations-russia-china/>

39 CARTER, Adam. *Ford seen on video saying he was '100% happy' Trump won U.S. election — until tariff threat*. CBC News [online], 2025 [cit. 2025-05-27]. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ford-trump-win-comments-tariffs-1.7449512>

40 JONES, Ryan Patrick. *Trump says he doesn't care if liberals beat conservatives in Canada*. Reuters [online], 2025 [cit. 2025-05-27]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/america/trump-says-he-doesnt-care-if-liberals-beat-conservatives-canada-2025-03-19/>

41 LYONS, Kate a EVERSHERD, Nick. *'Nowhere on Earth is safe': Trump imposes tariffs on uninhabited islands near Antarctica* [online], 2025 [cit. 2025-05-27]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2025/apr/03/donald-trump-tariffs-antarctica-uninhabited-heard-mcdonald-islands>

42 KEJLOVÁ, Tamara. *„Trump z Temu“ ztrácí body, Austrálii může potkat kanadský scénář*. ČT24 [online], 2025 [cit. 2025-05-27]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/trump-z-temu-ztraci-body-australii-muze-potkat-kanadsky-scenar-360610>

43 THE GUARDIAN. *Trump campaign chief claims he visited Australia to advise Liberals at start of election campaign*. The Guardian [online], 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/australia-news/2025/may/01/trump-campaign-chief-lacivita-liberal-party-australia-ntwnfb-election-claims>

prostřednictvím SMS se jí navíc podařilo naštvat velkou část australských voličů.⁴⁴

Volby pro australskou pravici každopádně dopadly dost neslavně: koalice získala pouze 43 mandátů ze 150 a vládní liberálové složili vládu s pohodlnou většinou 94 mandátů. Peter Dutton podobně jako Pierre Poilievre ztratil poslanecký mandát. Reakcí Donalda Trumpa bylo, že ho s labouristickým premiérem

Albanesem pojí velmi přátelské vztahy a nemá tušení, kdo vlastně proti němu kandidoval.⁴⁵

Vliv Donalda Trumpa na nedávné volby je obtížné přesně kvantifikovat. Konzervativní strany v Kanadě i v Austrálii si svou porážku do značné míry způsobily samy – zejména australská kampaň Petera Duttona byla podle mnoha komentářů chaotická a nepřesvědčivá.

3.2 Trump a Evropa

„Evropská unie je možná stejně špatná jako Čína, jenom menší. Je hrozné, co nám dělají.“⁴⁶ – Donald Trump (2018)

„Ale zatímco Trumpova administrativa se velmi zajímá o evropskou bezpečnost a věří, že můžeme dosáhnout rozumného urovnání mezi Ruskem a Ukrajinou – a také věříme, že je důležité, aby se Evropa v nadcházejících letech výrazněji zapojila do zajištění své vlastní obrany –, hrozbou, která mě v souvislosti s Evropou znepokojuje nejvíce, není Rusko, není to Čína, není to žádný jiný vnější aktér. Obávám se hrozby zevnitř. Ústup Evropy od některých jejích nezákladnějších hodnot: hodnot, které sdílí se Spojenými státy americkými.“⁴⁷ – J. D. Vance (2025)

Přesuňme se ale do Evropy. Jaké vůči ní Trump vůbec zastává postoje? Již během svého prvního funkčního období Donald Trump projevil značně kritický přístup k transatlantickým vztahům, a zejména vůči NATO. Byť v tomto ohledu navazoval na dřívější kritiku nedostatečného finančního zapojení evropských států do společné obrany⁴⁸ některých amerických představitelů, razancí své kritiky je naprosto předčil. Opakovaně hrozil opuštěním Aliance a v roce 2020 údajně řekl evropským představitelům, že „NATO je mrtvé“.⁴⁹ Kritizoval rovněž neplnění výdajů ve výši 2 % HDP na obranu.

Veřejné mínění v Evropě bylo po většinu jeho prvního prezidentského období k Trumpovi převážně negativní, jak ukázal např. výzkum Pew Research Center z ledna 2020. V klíčových zemích EU, jako jsou Německo (13 % důvěry), Francie (20 %), Velká Británie (32 %), byla důvěra v Trumpa výrazně nižší ve

srovnání s jeho předchůdcem Barackem Obamou.⁵⁰ Obzvláště nepopulární byly jeho kroky jako zavádění cel nebo stažení USA z Pařížské dohody o klimatu – i když v některých případech našly ohlas u konzervativně laděných stran.

Od návratu do prezidentského úřadu v roce 2025 se Trumpův postoj k Evropě stal ještě kritičtější. Už během kampaně Trump kritizoval americkou podporu Ukrajině a bylo zřejmé, že Evropu nebude považovat za strategickou prioritu. Konkrétní kroky zatím zahrnují např. zmrazení financování pro Radio Free Europe/Radio Liberty.⁵¹ Dále je důležité zmínit, že i názory Evropanů na Spojené státy se po Trumpově návratu do funkce nadále zhoršují.⁵²

Jedním z klíčových bodů napětí mezi administrativou Donalda Trumpa a Evropskou unií, stejně jako jejími členskými státy, se stala snaha amerického prezidenta zavést vysoká cla na evropské zboží. Tento spor, který eskaloval po jeho inauguraci během jara 2025, byl součástí širší obchodní politiky Trumpovy vlády zaměřené na snížení obchodního deficitu a ochranu domácího průmyslu. Trump, v rámci své politiky „America First“, opakovaně vyjádřil obavy, že obchodní vztahy mezi USA a EU nejsou pro Spojené státy výhodné, a obvinil evropské země z nekalých obchodních praktik. V tomto kontextu Trump několikrát vyhrožoval zavedením cel až ve výši 30 %, což by logicky mělo dramatické dopady na evropský export, včetně automobilů, oceli, hliníku a dalších klíčových produktů.

44 SBS NEWS. *Trumpet of Patriots spam texts: Why are you receiving them, and are they legal?* [online]. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.sbs.com.au/news/article/trumpet-of-patriots-texts/vsqj4l75x>

45 EWE, Koh. *Trump has 'no idea' who Australian election loser Peter Dutton is.* BBC [online]. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/cjewqxjxqex0o>

46 Citováno dle <https://www.axios.com/2018/07/01/donald-trump-interview-china-eu-trade-war-tariffs-fox-news>

47 Citováno dle https://movimentoeuropeo.it/images/documenti/JD_Vances_full_speech_on_the_fall_of_Europe.pdf

48 Týkalo se to samozřejmě i demokratických administrativ, kritický k evropským spojencům byl třeba i Barack Obama.

49 GRAY, Andrew. *Trump told EU that US would never help Europe under attack – EU official.* Reuters [online]. 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/we-will-never-help-europe-under-attack-eu-official-cites-trump-saying-2024-01-10/>

50 WIKE, Richard a další. *Trump Ratings Remain Low Around Globe, While Views of U.S. Stay Mostly Favorable.* Pew Research Center [online]. 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/global/2020/01/08/trump-ratings-remain-low-around-globe-while-views-of-u-s-stay-mostly-favorable/>

51 ČT24. *Trump končí financování Rádia Svobodná Evropa.* ČT24. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/trump-konci-financovani-radia-svobodna-evropa-359074>

52 KAMISAR, Ben a EBS, Dylan. *Views of the U.S. under Trump dip sharply in many allied countries.* NBC News [online]. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/politics/trump-administration/views-us-trump-dip-sharply-many-allied-countries-rcna211805>

Evropská unie reagovala na tyto hrozby protesty a varováními, že v případě zavedení těchto cel přijme odvetná opatření typu recipročních cel, která by mohla mít negativní dopady nejen na americké firmy, ale i na politické vztahy mezi oběma stranami. Hlavní představitelé Evropské unie označili Trumpovo jednání za nelegitimní a v rozporu s pravidly Světové obchodní organizace (WTO), což vyvolalo diplomatické napětí na několika frontách. Vzhledem k tomu, že evropský trh představuje pro americké firmy obrovskou příležitost, bylo jasné, že jakákoli obchodní válka by měla vážné následky pro obě strany.

K vyhocení konfliktu přispěly i náznaky, že Trump se snaží využít cla jako nástroj k vyjednávání o širší obchodní dohodě, která by zahrnovala i snížení evropských právních regulací a změny v obchodních vztazích mezi USA a konkrétními členskými státy, jako je Německo nebo Francie. Evropská unie, přestože se nechtěla podřídit jednostranným obchodním tlakům, se rozhodla, že bude pokračovat v diplomacii, aby předešla ještě tvrdším opatřením, kterým by zřejmě nemohla konkurovat.

Po několika měsících mnohdy napjatých jednání, během nichž veřejným prostorem probíhaly vzájemné hrozby a byli jsme svědky častých změn v postoji amerického prezidenta, se v červenci 2025 obě strany konečně dohodly na kompromisním řešení. Výsledkem této dohody bylo zavedení nového celního tarifu na většinu evropského zboží dováženého do Spojených států ve výši 15 %, což bylo podstatně nižší než původně hrozcích 30 %, a zároveň to bylo považováno za relativně přijatelný výsledek pro obě strany. Tento základní tarif se vztahuje na širokou škálu produktů, včetně automobilů, strojů a některých zemědělských produktů, což samozřejmě představuje pro evropské exportéry určitý zásah, ale ne katastrofu. Dohoda obsahuje také další ujednání – nákup zkapalněného zemního plynu ze Spojených států, spolupráci v oblasti AI nebo kybernetické bezpečnosti.

I když tato dohoda znamenala určité ústupky ze strany EU, a je tak vnímána jako vítězství Trumpovy administrativy, která dokázala prosadit svou protekcionistickou politiku, je nutné věc vidět v celkovém kontextu. Obě strany se dohodly na základních parametrech a pokračování v jednání o dalších obchodních tématech. To může do budoucna předejít dalšímu zhoršení vztahů a ekonomickým problémům. Je nutné si uvědomit, že Evropa tahá ve sporu spíše za kratší konec provazu, protože je na Spojených státech v mnoha ohledech – nejen v oblasti bezpečnosti – závislá a nemůže si přímou konfrontaci dovolit. Tato dohoda a jednání o ní tak představují typický příklad Trumpovy obchodní politiky a vyjednávací strategie, charakterizované

vysokým stupněm konfrontace a vyvíjením tlaku i prostřednictvím veřejného prostoru.

Kdo jsou tedy dnes Trumpovi evropští spojenci či názoroví souputníci? Z těch aktuálně vládnoucích nejde o dlouhý seznam.

Spojenectví s Viktorem Orbánem Trump zdědil v podstatě už ze svého prvního prezidentského období. V roce 2019 při návštěvě v Bílém domě Trump Orbána chválil jako respektovaného politika, který je stejně jako on „trošku kontroverzní“, ale který zajistil pro svou zemi bezpečnost (zřejmě narážka na Orbánův postoj k nelegální migraci).⁵³ Ve vzájemných setkáních Trump pokračoval i mimo prezidentskou funkci, Orbán jej navštěvoval v jeho soukromé floridské rezidenci Mar-a-Lago.⁵⁴ Orbán má pro trumpismus zvláštní význam, část konzervativní scény jej totiž vnímá jako jakousi ikonu a vzor pro změnu „liberálního režimu“. Steve Bannon, který byl po jistou dobu hlavním Trumpovým stratégem, dokonce prohlásil, že „Orbán byl Trumpem předtím, než byl Trump“.⁵⁵ Kromě těchto ideologických proklamací je samozřejmě nutné vzít v potaz naprosto mizivou diplomatickou sílu Maďarska nejen na půdě evropských institucí, které tomuto „spojenectví“ ubírá jakoukoliv relevanci.

Vztah s Giorgiou Meloniou je novější (Meloniová je premiérkou od roku 2022) a spíše pragmatičtější než ideový. Italská premiérka se opakovaně ukázala jako schopná vyjednačka, která dokáže na Trumpa udělat dojem. V současnosti se jí daří vystupovat jako prostředník mezi Bruselem a Washingtonem. Velkou roli v tom evidentně sehrává její nesporné charisma, viceprezident J. D. Vance o ní prohlásil následující: „*Mohla by mě nazvat hňupem a nepoznal bych to, ale bylo by to tou nejkrásnější představitelnou řečí, takže bych se neurazil.*“⁵⁶ Více je tento vztah rozepsán v samostatné případové studii, která tvoří závěr tohoto textu.

Pro doplnění lze uvést, že Trumpa za svůj vzor považuje i nedávno zvolený prezident Polska Karol Nawrocki.⁵⁷

Z opozičních politiků je nutné zmínit zejména vztah s Marine Le Penovou a německou AfD. První případ je o něco komplikovanější. Hlavní překážkou ve vzájemném vztahu, který by jinak byl ideově dost blízký, je francouzský vnitropolitický kontext. Le Penová se snaží normalizovat svou stranu a získat širší podporu, která by jí zajistila výhru ve druhém kole prezidentských voleb, ve kterých zatím pokaždé narazila. Spojování s Trumpem, který je v Evropě nepříliš populárním, by mohlo být nevýhodou. Tento strategický odstup byl patrný zejména

53 BORGER, Julian a WALKER, Shaun. *Trump lauds Hungary's nationalist PM Orbán for 'tremendous job'*. The Guardian. 2019 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2019/may/13/trump-latest-viktor-orban-hungary-prime-minister-white-house>

54 SPIKE, Justin a COLVIN, Jill. *Hungary's nationalist leader visits Trump at Mar-a-Lago following NATO summit*. AP News. 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/hungarys-orban-visit-trump-mar-a-lago-ee6ba8edc4d4f4f92b06a9265945df8f>

55 SHATTUCK, John. *The Orbán precedent*. .coda. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.codastory.com/rewriting-history/the-orban-precedent/>

56 ECHO 24. *Trumpa i Vanceho oslnila italská Meloniová: „Mohla mě nazvat hňupem, neurazil bych se“*. Echo24. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/la/HUzhX/zpravy-svet-usa-italie-trump-meloniova-vance-washington-bily-dum-rim-dlouho-jsme-se-nevideli-vtipkovala-oslnila-italstina>

57 HOSENSEIDLOVÁ, Petra. *Nawrocki je konzervativní euroskeptik, za vzor má Trumpa*. ČT24. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/nawrocki-je-konzervativni-euroskeptik-za-vzor-ma-trumpa-361598>

v roce 2024, kdy Národní sdružení zakázalo svým členům komentovat americké volby, aby minimalizovalo rizika spojená s Trumpovou image.⁵⁸ Určité rozdíly jsou nicméně i názorové, Le Penová např. kritizovala Trumpovo rozhodnutí zmrazit vojenskou pomoc Ukrajině a nazvala jej krutým.⁵⁹ Trump se jí nicméně v letošním roce opět zastal, když její odsouzení za zpronevěru označil za hon na čarodějnice a srovnal jej se svými vlastními právními problémy ve Spojených státech.⁶⁰

Co se týče AfD, tu trumpovské kruhy opakovaně podpořily, nejvýrazněji tak učinil Elon Musk, který dokonce prohlásil, že Německo může zachránit pouze AfD.⁶¹

Vztah mezi Trumpem a AfD začal hned po jeho vítězství v prezidentských volbách v roce 2016. AfD gratulovala Trumpovi a označila ho za „přirozeného spojence“.⁶² V roce 2025 vztah ještě posílil, když Trumpova administrativa, zejména prostřednictvím viceprezidenta J. D. Vance a ministra zahraničí Marca Rubia, bránila AfD, když ji německá tajná služba označila za pravicově extremistickou organizaci. Vance a Rubio kritizovali tyto kroky jako „tyranii v převleku“.⁶³ Tato podpora zahrnovala i setkání J. D. Vance s předsedkyní AfD Alice Weidelovou během jeho první oficiální evropské cesty v únoru 2025.

3.3 Trumpismus bez hranic?

Trumpismus v Evropě prozatím na ideové úrovni ovlivňuje zejména subjekty stojící mimo hlavní konzervativní proud. Dochází tak k určitému štěpení, kdy část evropských konzervativních stran a hnutí přejímá agresivnější rétoriku a styl trumpismu, zatímco druhá část zůstává na klasických konzervativních pozicích.

K šíření vlivu trumpismu samozřejmě dochází různými způsoby a rozhodně nejen formalizovanými institucionalizovanými cestami. V éře sociálních sítí (včetně těch Trumpem založených) je ideová výměna jednoduchou a přirozenou záležitostí.

Ani institucionální a off-line cesty spolupráce však nelze podceňovat. V Maďarsku, kde Orbánova vláda již řadu let podporuje různé konzervativní think-tanky, např. v Danube Institute

Pro dokreslení Trumpova postoje k Evropě je zajímavý také projev J. D. Vance pronesený dne 14. 2. 2025 na mnichovské bezpečnostní konferenci. Projev vyvolal velkou pozornost. Trumpův viceprezident se v něm zaměřil zejména na otázku svobody projevu, o níž tvrdil, že je v Evropské unii na ústupu. Zdůraznil, že největší bezpečnostní hrozbou pro Evropu nejsou Rusko ani Čína, ale vnitřní problémy, zejména „odkláňení od základních hodnot“ společných s USA, jako jsou svoboda projevu a demokracie. Nepřímo vyzval i k dialogu s populistickými stranami a kritizoval evropské elity za vylučování těchto stran z politického procesu.⁶⁴

Celkově je zřejmé, že výchozí pozice Donalda Trumpa směrem k Evropě a Evropské unii nejsou příliš pozitivní. Důvody mohou být různé, výše jsem nastínil ty ideové, kdy Evropská unie a její elity mohou být americkými konzervativci chápány jako bašta progresivního liberalismu. Další důvody jsou ryze ekonomického charakteru, Evropská unie stále představuje relativně jednotný prostor s velkou hospodářskou silou, která mnohdy nastavuje přísné regulační podmínky, které tvrdě dopadají mj. na velké americké korporace. Spíše úsměvné jsou už potom situace, kdy si Donald Trump stěžuje na Evropskou unii, protože mu podle jeho názoru svými požadavky překazila výstavbu golfového hřiště v Irsku.⁶⁵

aktuálně působí americký konzervativní myslitel Rod Dreher. Ten je dlouholetým přítelem J. D. Vance a autorem rozhovoru *Trump: Tribune Of Poor White People*, který se v roce 2016 stal virálním a pomohl zpropagovat jeho v té době relativně neznámou knihu *Hillbilly Elegy*.

Důležitou roli v této ideové výměně sehrává i konference Conservative Political Action. Tato konference byla poprvé uspořádána v roce 1974 ve Spojených státech, v posledních letech se ale globálně objevují její franšízy. Od roku 2022 se jedna z nich každoročně odehrává v Budapešti.

Samotný maďarský CPAC se na svých webových stránkách chlubí tím, že vytvořil „nejširší“ konzervativní koalici

58 LESUEUR, Corentin. *Why Le Pen doesn't dare say Trump is a role model anymore*. Le Monde. 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/11/05/why-le-pen-doesn-t-dare-say-trump-is-a-role-model-anymore_6731595_4.html

59 KYIV POST. *Le Pen: Trump's Aid Freeze is 'Cruel' – A Turn From Her Former Kyiv Policy?*. Kyiv Post. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/post/48275>

60 SYMONS, Todd. *Trump publicly backs France's far-right figurehead Le Pen after her conviction*. CNN. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2025/04/04/europe/trump-backs-le-pen-banned-far-right-france-intl-hnk>

61 ČTK. *Musk se ptal šéfky AfD na Hitlera. Ta si chválila „první nezaujatý rozhovor“*. Seznam zprávy. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-musk-se-ptal-sefky-afd-na-hitlera-ta-si-chvalila-prvni-nezaujaty-rozhovor-267743>

62 SCHOLZ, Kay-Alexander. *AfD and Trump*. DW. 2017 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/germanys-right-wing-afd-and-donald-trump/a-37373538>

63 ČTK. *„Jako obnovení Berlínské zdi.“ Americký viceprezident kritizuje Německo za postup vůči AfD*. iRozhlas. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-sveti/nemecko-afd-jd-vance-kritika-berlinska-zed_2505030648_har

64 Český překlad Vanceova projevu je online dostupný např. z: <https://www.fatym.com/view.php?cislocianku=2025020120>

65 O'SULLIVAN, Kevin. *Trump's Doonbeg hotel and golf course: Its problematic planning history explained*. Irish Times. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/politics/2025/03/12/explainer-the-problematic-planning-history-of-trumps-doonbeg-hotel-and-golf-course/>

v dějinách.⁶⁶ To je možná podstata problému, protože tato konzervativní koalice je tak široká, že nezahrnuje zdaleka jen konzervativce, ale i postkomunistické revanšisty v čele s Róbertem Ficem a Andrejem Babišem, o kterém bude řeč v následující podkapitole.

Ačkoliv tedy má trumpismus silný ideologický vliv na některé evropské konzervativní strany a hnutí, vyvolávají konkrétní politické kroky Trumpovy administrativy u jeho (potenciálních) evropských spojenců četná dilemata.

Snad na žádném jiném příkladu není vidět rozporuplný vztah evropských konzervativců k Donaldu Trumpovi jako na příkladu mezinárodních vztahů, resp. přístupu k mezinárodním institucím. Začátek druhého Trumpova prezidentského období znamenal smršť kontroverzních prohlášení provázených v některých případech radikálními kroky, a to i směrem k evropským spojencům. Zajímavým případem je vztah k NATO. Severoatlantická aliance představovala desítky let instituci, ke které se mohli evropští konzervativci vztahovat. Má to samozřejmě opět své výjimky dané národními zájmy a odchylkami – např. Francie za Charlese de Gaulla z vojenských struktur NATO v roce 1966 odešla, protože usilovala o větší nezávislost na americkém vojenském vedení.

Hlavní proud však tradičně tuto instituci považoval za jeden z úhelných kamenů transatlantické spolupráce. Prohlášení frakce ECR z dubna 2024 např. uvádí, že „Úspěch EU by nebyl možný bez štítu NATO. Základem tohoto štítu je transatlantická vazba. Potřebujeme jednotu, solidaritu a úzkou vojenskou spolupráci, ale také silné hospodářské vazby. Úkolem EU je podporovat Alianci v jejich jedinečných závazcích. Skupina ECR odmítá jakékoli iniciativy, jejichž cílem je oslabit NATO a transatlantickou alianci.“⁶⁷ Postoj Trumpa k NATO byl kritický ještě před rokem 2016, v zásadě se ale nevyvíjel časté (a oprávněné) americké kritice, že evropské státy nepřispívají na svou obranu dostatečně a fungují jako černý pasažér. To není v ničem nové, navazuje v tom na mnohé své předchůdce. Jeho přístup se však postupem času radikalizoval a nelze to vysvětlit jen jeho svérázným vyjadřováním.

Na začátku jeho druhého prezidentského období se tak seriózně mluví o tom, že hrozí odchod Spojených států z NATO. Do toho zapadají i Trumpova bombastická vyjádření o nutnosti vydávat na obranu 5 % HDP (k této metě se v Evropě z členů NATO blíží jen Polsko).⁶⁸ Pokud by se měly černé prognózy naplnit, byly by evropské země nuceny řešit chronické podfinancování svých armád, což by na svých peněženkách evropští

voliči výrazně pocítili. Trumpismu by to opět v Evropě na atraktivitě příliš nepřidalo.

Trumpova bombastická vyjádření týkající se teritoriální expanze mají na jeho vztah s evropskými konzervativci rovněž dopad. Grónsko, které je dánským autonomním územím, Trump opakovaně prohlásil za předmět zájmu americké zahraniční politiky a deklaroval, že se jej pokusí připojit ke Spojeným státům. Poslanec Evropského parlamentu Anders Vistisen se v jednom z projevů v europarlamentu vyjádřil, že Grónsko „není na prodej a řeknu to slovy, kterým možná budete rozumět: trhněte si“.⁶⁹ Tento poslanec je přitom členem Dánské lidové strany, která je součástí frakce Patriotů, a měl by být Trumpovým logickým ideovým spojencem. Je tedy evidentní, že Trump svými praktickými kroky nabourává potenciální spolupráci, která by se pro ideovou blízkost nabízela.

Podobně je to s ekonomickým nacionalismem. Někteří evropští konzervativci vidí v Trumpově ekonomickém nacionalismu inspiraci. Viktor Orbán v Maďarsku otevřeně podpořil Trumpovu ekonomickou politiku, kterou popisuje jako „patriotickou“ a zaměřenou na ochranu národních zájmů. V jeho prohlášení z dubna 2025 na síti X uvedl, že Trump dělá přesně to, co slíbil: opravuje nespravedlivé obchodní dohody, brání americká pracovní místa a přitahuje investice zpět do USA.⁷⁰

Převažuje však skeptický pohled. Trump je v Evropě nepopulární, týká se to i zemí, kde jsou silně zastoupeny strany, které by mohly být považovány za přirozené ideové spojence trumpismu. I jejich elektorát ostatně dost často vykazuje protiamerické nálady. Trumpovy ekonomické kroky a zvyšující se cla mohou tuto nepopularitu jen prohloubit.

Zdá se, že si to „evropští trumpisté“ dobře uvědomují. Příkladem budiž Marine Le Pen ve Francii. Ta zpočátku podporovala Trumpův „patriotický ekonomický přístup“ (jak uvedla v roce 2017), později však vyjádřila obavy, že francouzské firmy by mohly být „nechtěnými oběťmi“ sankcí, které míří na snížení německých obchodních přebytků.⁷¹ Dále také uvedla, že konec neregulované globalizace sice přichází, ale Francie musí v návaznosti na Trumpovy kroky posílit svou ekonomiku a konkurenceschopnost, zejména v oblasti energie.⁷² Podobně lze hovořit o Itálii, která představuje s Německem a Irskem jednoho ze tří největších exportérů EU do USA a pro kterou mohou Trumpova cla představovat významný problém.

Snad nejlépe to charakterizovali ekonomický poradce Marine Le Penové a poslanec Jean-Philippe Tanguy: „Donald Trump vrhá

66 Online dostupné z: <https://www.cpachungary.com/en/>

67 Prohlášení online dostupné z: https://ecrgroup.eu/article/the_european_project_can_only_succeed_with_a_strong_nato

68 Euronews. *Poland's president vows to spend 4.7% of GDP on defence this year*. Euronews. 2025/02/25 [cit. 2025-06-14]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/02/25/polands-president-vows-to-spend-47-of-gdp-on-defence-this-year>

69 DUFEAL, Anna-Laure. *I don't regret telling Trump to F** off over Greenland, says Danish MEP Vistisen*. Brussels Signal. 2025 [cit. 2025-06-14]. Dostupné z: <https://brusselssignal.eu/2025/03/i-dont-regret-telling-trump-to-f-off-over-greenland-says-danish-mep-vistisen/>

70 Prohlášení je dostupné online z: https://x.com/PM_ViktorOrban/status/1913656691364712899

71 Vyjádření online dostupné z: https://x.com/MLP_officiel/status/1889692643824750677

72 Vyjádření online dostupné z: https://x.com/MLP_officiel/status/1910418571122843863

na populismus negativní světlo. Vždycky jsem si myslel, že je toxický a že je třeba se od něj distancovat, vysvětlit, v čem se lišíme.“⁷³ A taková zřejmě bude i budoucnost vztahu „evropských trumpistů“ s jejich zámořským originálem – půjde o vynucené manželství bez lásky, ze kterého bude zúčastněné pořádně bolet hlava.

3.4 Existuje český trumpismus?

„My jsme byli vždycky trumpisti... ta Evropa se musí postavit a jednat, je to byznysmen, ale Evropa nemá žádné lídry, kromě Meloni a Orbána... jednání má vést Meloni a Orbán, ti jsou Trumpovi nejbližší.“⁷⁴ – Andrej Babiš (únor 2025)

„Nevím, co tím sleduje. To, co dělá, je úplně šílené a je to úplně špatně. Pokud se teď vyjádřil, že nečekal takovou reakci akciových trhů, tak mám obavu, zda tomu rozumí. Způsobí inflaci, burzy letí dolů, nikdo tomu nerozumí. A jeho přítel po boku Elon Musk zase doufá v bezcelní zónu mezi Evropou a USA. To je jak v blázinci.“⁷⁵ – Andrej Babiš (duben 2025)

„Jediné, co mám od Trumpa, je červená barva. Já mám na prvním místě Česko. My jsme ho podporovali proto, že slíbil, že ukončí válku, tam se mu také nedaří. Ale je to stokrát lepší, než kdyby tam byla Kamala a nebyla by šance tu válku ukončit. Cla jsou nesmysl. Evropa se musí snažit jednat, musí tam být nějaký lídr.“⁷⁶ – Andrej Babiš (duben 2025)

Závěrem nezbyvá, než se alespoň krátce podívat do České republiky. Může zde trumpismus nějakým způsobem uspět? A které subjekty si jej případně osvojí?

Začněme – možná poněkud překvapivě – u hnutí ANO. To v minulosti proslulo obhajobou takové „konzervativní“ agendy, jako jsou např. zdanění církevních restitucí nebo sňatky stejnopohlavních párů. Současně bylo deset let členem liberální evropské internacionály ALDE. Andrej Babiš nicméně po názorové genezi počínající u komunisty, pokračující přes kapitalistu, pragmatika a liberála dospěl k něčemu, co sám nazývá trumpismem.

Názorový obrat v hnutí ANO signalizoval v roce 2023 Karel Havlíček, který hnutí prohlásil za liberálně-konzervativní, ačkoliv se fakticky přihlásil k Orbánově politice a národnímu konzervatismu.⁷⁷ V roce 2025 Andrej Babiš sám sebe prohlásil za trumpistu, aby následně po první vlně Trumpových cel

Trumpismus totiž může sehrát i roli mobilizačního faktoru pro liberální voliče, tak jako se tomu stalo v Kanadě. To vše za předpokladu, že Trump nepředvede ve svých postojích k Evropě další ze svých názorových veletečů.

prohlásil, že jsou šílená a že „tam není demokracie“.⁷⁸ Aby se situace ještě více zkomplikovala, přešlo hnutí ANO v Evropském parlamentu po posledních volbách z liberální frakce do frakce Patriotů pro Evropu a sám Babiš se vypravil řečnit na maďarský CPAC. Definitivně určit, jestli je Babiš trumpistou je tak dost obtížné, protože se v jeho případě, resp. v případě hnutí ANO, jedná spíše o účelovou pozici, která je čas od času oprášována, když se to zrovna hodí.

Zjevnou účelovost této politické stylizace lze ilustrovat například Babišovým tvrzením o tom, že sám sebe považuje za trumpistu, a shora citovanými výroky ze začátku roku 2025. Babiš svá tvrzení v průběhu pouhých několika málo týdnů modifikoval od obdivu k Trumpovi až po negativní vyjádření o jeho osobě a totálnímu distancování. Pravděpodobným důvodem tohoto pozoruhodného názorového obratu byla skutečnost, že politika nastupující Trumpovy administrativy nebyla v Česku ani jinde v Evropě příliš populární.

Podívejme se ale na další pokus vytvořit syntézu českého trumpismu, při kterém sice byli někteří politici ANO přítomni, ale rozhodně nehráli první housle. V letošním roce totiž proběhl pokus uspořádat něco jako českou variaci CPACu, a to pod názvem Konzervativní kemp. Snaha začlenit pod tuto platformu co nejširší názorové spektrum je zde snad ještě markantnější než v případě CPACu, na akci tak vystoupil např. předseda komunistického hnutí STAČILO! Daniel Sterzik, kontroverzní bloger známý pod přezdívkou Vidlák.

Je zde patrná snaha zahrnout pod konzervatismus i tzv. konzervativní levice. Ta je zdůvodňována tím, že střet levice a pravice definitivně skončil a nahradil jej souboj mezi konzervatismem a liberálním progresivismem. Hlavní potíž této teze je, že není pravdivá, a to ani v českém kontextu, a dokonce ani ve Spojených státech, kde sice kulturní války zašly nejdále, ale přesto i zde stále platí, že voliči rozhodují peněženkami, a výsledky voleb tedy určují ekonomická témata.

73 D'ANGELO, Robin. *The French far right has a Donald Trump problem*. Le Monde. 2025 [cit. 2025-06-24]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2025/04/13/the-french-far-right-has-a-donald-trump-problem_6740172_5.html

74 Citováno z: <https://denikalarm.cz/2025/04/babis-byval-vetsi-trump-nez-samotny-trump-z-lasky-zbyla-jen-cepice/>

75 Citováno z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-americka-cla-jsou-silena-neni-tam-demokracie-otaci-trumpista-babis-40516486>

76 Citováno z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-americka-cla-jsou-silena-neni-tam-demokracie-otaci-trumpista-babis-40516486>

77 RAMBOUSKOVÁ, Michaela. „Jsme pro EU, ale...“ Havlíček vysvětluje nové ideologické směřování ANO. Seznam zprávy. 2023 [cit. 2025-06-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-havlicek-k-novemu-ideologickemu-smerovani-ano-zbytecne-nalepkujete-230331>

78 MENŠÍK, Jan. *Americká cla jsou šílená, není tam demokracie. Trumpista Babiš otáčí*. Novinky. 2025 [cit. 2025-06-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-americka-cla-jsou-silena-neni-tam-demokracie-otaci-trumpista-babis-40516486>

Tzv. konzervativní levice přitom nereprezentuje konzervatismus, ale pouze selektivně vybírá jeho část (konzervativní postoje v některých hodnotových otázkách) a vůči dalším konzervativním hodnotám je mnohdy kritická (soukromé vlastnictví, v českém kontextu ale i církev).

Pokud bychom se přesto české trumpisty pokoušeli nalézt, nejbližší by jim zřejmě byly kruhy kolem Václava Klause a Motoristů, jako jeho dalšího pokusu dostat se zpět do politiky. Jejich politický výtlaček je ovšem aktuálně dost nejasný.

Nezbývá než uvést, že před trumpismem a sympatiemi k němu by se měli mít na pravici na pozoru zejména politici ODS. Drtivá většina jejich voličů by totiž Trumpa v prezidentských volbách podle průzkumů nepodpořila. Ten by naopak nejvýrazněji uspěl u voličů KSČM.⁷⁹

⁷⁹ Jedná se o výsledky výzkumu agentury STEM/MARK z října roku 2024, které jsou online dostupné z: <https://stemmark.cz/vetsina-cechu-fandi-v-americkych-prezidentskych-volbach-kamale-harrisove>

4

PŘÍPADOVÁ STUDIE: MELONIOVÁ, TRUMP A UKRAJINA

Zajímavým tématem, které dobře ilustruje aktuální vliv, názorové shody či neshody a interakce současného amerického konzervatismu s tím evropským, je srovnání postojů dvou možná celosvětově nejvýraznějších konzervativních státníků – italské premiérky Giorgie Meloniové a amerického prezidenta Donalda Trumpa. Jako srovnávací téma byl vybrán přístup ke

konfliktu na Ukrajině. Vzhledem k tomu, že v této studii byla americkému konzervatismu a trumpismu věnována již poměrně velká pozornost, bude se tato část nejdříve soustředit na vysvětlení italského kontextu a o Trumpově politice bude pojednáno pouze v souvislosti s Ukrajinou.

4.1 Italská pravice, Meloniová a Ukrajina

„Budeme v tom pokračovat, protože je to správné z hlediska národních hodnot a zájmů.“⁸⁰ – Giorgia Meloniová o podpoře Ukrajiny (2023)

Giorgia Meloniová bezpochyby prodělala zajímavý politický vývoj. V patnácti letech se stala členkou jedné i z italských postfašistických formací a po jistou dobu měla k tomu politickému směřování poměrně blízko (na druhou stranu si musíme uvědomit, že to v italské pravici není vůbec neobvyklé). Po několika letech ve vrcholné italské politice založila v roce 2012 stranu Bratři Itálie (*Fratelli d'Italia*), zpravidla popisovanou jako národně-konzervativní. Po několika letech, kdy strana představovala spíše minoritního partnera hlavních italských pravicových formací, začala její popularita stoupat, až v roce 2022 dokázala jako součást pravicové koalice vyhrát volby a stát se nejsilnější politickou stranou v Itálii.

V době nástupu Meloniové do funkce premiérky se nejen v českých médiích objevovala určitá skepse nebo spíše obavy, jaké budou její postoje vůči Ukrajině. Obavy možná byly na místě z toho pohledu, že italská pravice byla dlouhou dobu typická spíše pragmatickým vztahem vůči Rusku.

Stačí si vzpomenout na dlouholetého premiéra Silvia Berlusconiho a na jeho téměř přátelské vztahy s Vladimírem Putinem.

4.2 Trumpova administrativa a Ukrajina

„Ale to bylo za Obamovy vlády, kdy jste ztratili Krym, a já si nemyslím, že se to mělo stát. Ale to bylo už dávno a myslím, že to

Berlusconi se Putina opakovaně zastával, a to i po vpádu ruské armády na Ukrajinu. V roce 2015 byl Berlusconi dokonce na Ukrajině trestně stíhán, a to kvůli tomu, že se s Putinem sešel na Ruskem okupovaném Krymu, kvůli čemuž dostal dokonce zákaz vstupu na Ukrajinu. V roce 2022 po začátku války na Ukrajině vyjádřil určité zděšení nad tím, k čemu došlo, nicméně poměrně brzy obrátil své názory zpět a zastával se Vladimíra Putina. Vyjádřil se tak, že byl k invazi na Ukrajinu přinucen a že jeho cílem je vyměnit vládu v Kyjevě za „slušné lidi“.⁸¹

Dalším faktorem, který byl z hlediska podpory Ukrajiny vnímán jako poměrně problematický, je skutečnost, že Giorgia Meloniová uzavřela koaliční vládu mimo jiné s Matteo Salvinim a jeho stranou Liga, která byla dlouhodobě známá svým odporem k protiruským sankcím a pragmatickým až pozitivním vztahem k Rusku. Meloniová však tyto počáteční obavy poměrně rychle rozmetala svým reálným přístupem a konkrétními politickými kroky. Dalo by se říct, že zde v podstatě kontinuálně navázala na hlavní rysy politiky předchozí vlády Mattea Draghiho, která byla ve funkci do října roku 2022. Itálie pod jejím vedením podporuje Ukrajinu nejen rétoricky na mezinárodním poli, ale i dodávkami zbraní a humanitární pomoci. Tento přístup pokračuje v podstatě až do současnosti.

bylo špatně zvládnuté. Ale tak to prostě chodí. Jedním z bodů, o kterých jsme diskutovali, je pomoc Spojených států Ukrajině,

80 Citováno z: <https://www.reuters.com/world/europe/italys-meloni-ready-risk-unpopularity-over-support-ukraine-2023-03-21/>

81 MURPHY, Matt. *Silvio Berlusconi: Ex-PM defends Russian war on eve of Italian election*. BBC. 202 [cit. 2025-07-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63005402>

*ale myslím si, že ostatní země by Ukrajině měly pomáhat mnohem více, než tomu je nyní – Německo, Francie, země Evropské unie. Opravdu by vám měly pomáhat mnohem více. A myslím si, že možná na tom budeme společně pracovat. Musí se za to cítit trochu provinile, protože nedělají to, co by měli. Jste pro Evropskou unii velmi důležití. Jste velmi důležití – strategicky velmi důležití. A myslím si, že by měli vynaložit mnohem více prostředků na pomoc Ukrajině. Oni to také vědí a vlastně mi to říkají, ale zdá se, že to neplní. Jsem si tedy jistý, že s nimi budete mluvit a já s nimi určitě budu mluvit.*⁸² – Donald Trump k Volodymyru Zelenskému (2025)

Přístup administrativy Donalda Trumpa k rusko-ukrajinské válce je oproti tomu mnohem méně „proukrajinský“ a komplikovanější. Základní pozicí Donalda Trumpa je dlouhodobá kritika vojenských angažmá v zahraničí (endless wars), tedy zapojování americké armády do různých válek, ze kterých má Amerika následně problém se úspěšně vymanit (viz např. Afghánistán). Zároveň byl vždy silným kritikem evropských spojenců v rámci NATO, kteří dlouhodobě nebyli schopni dodržovat své spojenecké závazky a přispívat dostatečně na svou obranu. To je podstatný aspekt jeho náhledu na celou válku, kterou považuje spíše za evropskou záležitost, do které se nemíní výrazněji zapojovat. To samozřejmě neznamená, že by Spojené státy pod jeho vedením Ukrajinu vůbec nepodporovaly, nejen v rétorické rovině, ale na Ukrajinu opakovaně vyvíjely silný tlak a přistoupily až k obviněním, že Ukrajinci válku vyprovokovali.

Jaké byly postoje evropských zemí a jejich představitelů vůči této Trumpově politice? Základní narativ, který se často objevuje, je ten, že evropské země toho o pomoci Ukrajině hodně napovídají a rády vydávají sympatická solidární prohlášení, ale z hlediska reálné pomoci poskytují Ukrajině poměrně málo.

Tento pohled není přesný. Kaja Kallasová, vysoká představitelka EU pro zahraniční věci (od 2024), oponovala Trumpovým opakovaným tvrzením, že Evropa zaostává v pomoci Ukrajině s tím, že v lednu 2025 uvedla, že EU poskytla již přes 134 miliard EUR pomoci, a je tak největším mezinárodním podporovatelem Ukrajiny.⁸³ Ačkoliv jsou metodiky výpočtů výše pomoci různé a čísla se liší, je obecně zřejmé, že Evropská unie (společně s jejími členskými státy) skutečně je aktuálně větším donorem než Spojené státy a nabírá na důležitosti právě v souvislosti s omezováním pomoci ze strany USA. Pokud by Spojené státy měly svou pomoc dále omezovat, nastal by největší problém v oblasti vojenské podpory. Jak humanitární, tak přímou finanční pomoc mohou evropské státy do značné míry nahradit, problém však nastává právě v oblasti zbraní a munice. Evropské výrobní kapacity jsou značně omezené a Evropa není schopná suplovat některé americké zbraňové systémy, které jsou pro Ukrajinu klíčové.

Pro lepší pochopení Trumpovy politiky vůči Ukrajině po jeho druhém nástupu do funkce je nutné stanovit určité hlavní milníky, a to i za cenu zjednodušení. První etapu následující bezprostředně po inauguraci Trumpa do úřadu bychom tedy mohli vymezit jako období „rozjezdu“ americké mírové iniciativy, která se rychle střetla s realitou. Trump v průběhu své kampaně opakovaně prohlašoval, že konflikt ukončí za 24 hodin po nástupu do funkce. Již na jaře tohoto roku však prohlásil „že to byl trochu sarkasmus“. Tím de facto uznal, že rychlé řešení nebude možné – nic jiného mu ostatně nezbylo, protože úvodní tlak na obě strany (na Rusko, aby zastavilo útoky, a na Ukrajinu, aby zvážila územní i další ústupky) selhal.

Veřejně potvrzeným startem jednání byly telefonické hovory z 12. února 2025, kdy Trump hovořil zvláště s Vladimírem Putinem i Volodymyrem Zelenským. Krátce nato následovalo separátní setkání americké a ruské delegace 18. února 2025 v Saudské Arábii, vedené ministrem zahraničí Markem Rubiem a Sergejem Lavrovem. Jednání sice otevřelo nový komunikační kanál, ale byla z něj vynechána Ukrajina.

Ve stejné době Trumpova administrativa vydávala jeden exekutivní příkaz za druhým. Do zahraničněpolitické agendy USA zasáhlo zmrazení většiny zahraniční pomoci kvůli avizovanému přezkumu její efektivity a snaze dát její podobu do souladu s politikou nové administrativy. Krok se pochopitelně netýkal pouze Ukrajiny, nicméně podpořil závěr, že Spojené státy hodlají přistupovat i k otázkám zahraniční pomoci mnohem transakčněji, než bylo dříve zvykem.

Nejviditelnější eskalace Trumpova tlaku na Ukrajinu přišla na přelomu února a března 2025: schůzka Trumpa se Zelenským 28. února v Bílém domě skončila veřejným konfliktem a zkomplikovala i diskutovanou dohodu o těžbě nerostných surovin. Následně Washington podnikl další kroky – pozastavil vojenskou pomoc a poté také sdílení zpravodajských informací – zjevně jako nátlakový nástroj k donucení Kyjeva k větší vstřícnosti vůči americkému postupu. Jen krátce po setkání byl na summitu v Londýně oznámen vznik „koalice ochotných“, převážně evropských států, které deklarovaly další podporu Ukrajiny.

Setkání v Bílém domě nepřineslo konkrétní závěr. Krátce po něm však proběhlo setkání americké a ukrajinské delegace (opět v Saudské Arábii), na němž Ukrajinci vyjádřili souhlas s okamžitým příměřím, které mělo trvat 30 dnů. Jako obvykle se však ukázalo, že je problém na ruské straně, která příměří neakceptovala. Spojené státy následně obnovily svou pomoc. Celá epizoda tak v důsledku vedla spíše k dalšímu rozkolu mezi Spojenými státy a Evropou, než nějakému pokroku v mírových jednáních.

82 Citováno z: <https://www.congress.gov/116/meeting/house/110331/documents/HMKP-116-JU00-20191211-SD1364.pdf>

83 GRAY, Andrew, BAYER, Lili. *EU's Kallas pushes back against Trump for saying Europe lags behind US on Ukraine aid*. Reuters. 2025 [cit. 2025-07-24]. Dostupné z: https://www.reuters.com/world/eus-kallas-pushes-back-against-trump-saying-europe-lags-behind-us-ukraine-aid-2025-01-22/?utm_source=chatgpt.com

Následující měsíce se nesly v relativně podobném duchu. Trump zpravidla stanovil ruské straně deadline, který doprodil různými vzkazy na sociální sítě, efekt to nemělo v podstatě žádný. V květnu proběhlo jednání v Istanbulu, kde se sešla přímo ruská a ukrajinská delegace, poprvé od roku 2022. Výsledkem byla výměna vzájemně nepřijatelných mírových podmínek a dohoda na výměně zajatců. Trump v tomto období také opakovaně vyjádřil frustraci z Putina a jeho přístupu a minimálně částečně omezil svou negativní rétoriku vůči Ukrajině. V červenci např. o Putinovi prohlásil: „*Jsem z něj zklamaný, ale ještě jsem s ním neskončil. Ale jsem z něj zklamaný.*“ a „*Budeme mít skvělý rozhovor. Řeknu: ‚To je dobře, myslím, že jsme blízko to ukončit‘, a on pak zborí budovu v Kyjevě.*“⁸⁴

Dalším velkým milníkem byl summit v Anchorage na Aljašce, který proběhl v polovině srpna. Na summitu se sešel přímo Trump s Putinem – šlo o jejich první setkání od roku 2019. Kritiku vyvolal způsob přivítání Putina (červený koberec a přelet vojenských letadel), který byl kritiky vykládán jako příliš vstřícný vůči Putinovi jako válečnému zločinci. Na druhou stranu jej lze chápat i obráceně, jako ukázkou síly. Co se týče obsahu jednání, je jisté pouze to, že z něj nezvešel konkrétní závěr. Pozdější zprávy tvrdí, že byl průběh jednání dost vyhocený, Trump několikrát zvýšil hlas, a měl dokonce vyhrožovat odchodem.

Příčinou měly být Putinovy přednášky o dějinách východní Evropy, které ostatně několikrát prezentoval i na veřejnosti. Donald Trump přitom rozhodně není lídrem, který byl proslul trpělivostí při vyprávění o Jaroslavu Moudrém nebo Bohdanu Chmelnickém. Na summit je se tak nutné dívat jako na určitý zvrat, po kterém Trump přistoupil k větší podpoře Ukrajiny, včetně prodeje zbraní přes evropské spojence a další vojenské podpory. Současně začal vyvíjet tlak na zvyšování cel vůči Indii, která je velkým odběratelem ruské ropy.

Prozatím posledním velkým milníkem v americké politice je dvacetiosmibodový bodový mírový plán předložený Trumpovou administrativou. Ten obsahoval řadu poměrně kontroverzních bodů, Ukrajina by se podle něj měla vzdát dalších území na východě (která dosud drží) a současně by musela omezit velikost svých vojenských sil. Plán také otevírá cestu pro integraci Ruska zpět do globální ekonomiky i politiky.

Co vše tedy plán (v bodech) obsahuje?⁸⁵

1. Potvrzení ukrajinské suverenity.
2. Uzavření komplexní dohody o neútočení na bázi Rusko-Ukrajina-Evropa.
3. Závazek Ruska nenapadnout sousední státy a závazek NATO se dále nerozšiřovat.
4. Dialog mezi Ruskem a NATO moderovaný Spojenými státy za účelem řešení bezpečnostních otázek a vytvoření podmínek pro deeskalaci, aby byla zajištěna globální bezpečnost a zvýšeny možnosti spolupráce a budoucího hospodářského rozvoje.
5. Spolehlivé bezpečnostní záruky pro Ukrajinu.
6. Omezení ukrajinských ozbrojených sil na 600 tisíc.
7. Závazek Ukrajiny změnit ústavu tak, že nevstoupí do NATO a závazek NATO nepřijmout v budoucnu Ukrajinu.
8. NATO nerozmístí své jednotky na Ukrajině.
9. Evropská vojenská letadla budou umístěna v Polsku.
10. Záruka Spojených států:
  - Spojené státy obdrží za poskytnutí záruky kompenzaci.
  - Pokud Ukrajina napadne Rusko, ztratí tuto záruku;
  - Pokud Rusko napadne Ukrajinu, kromě rozhodné koordinované vojenské reakce budou obnoveny všechny globální sankce, uznání nového území a všechny další výhody této dohody budou zrušeny;
  - Pokud Ukrajina bezdůvodně vystřelí raketu na Moskvu nebo Petrohrad, bezpečnostní záruka bude považována za neplatnou.
11. Ukrajina se může ucházet o členství v EU a získá krátkodobý preferenční přístup na evropský trh, zatímco se bude zvažovat její připojení.
12. Rozsáhlý globální balíček nástrojů na obnovu Ukrajiny, obsahující mj.
  - vytvoření Ukrajinského rozvojového fondu na podporu investic do rychle rostoucího průmyslu včetně technologií, datových center a umělé inteligence;
  - spolupráce Spojených států s Ukrajinou na vybudování, rozvoji, modernizaci a provozu ukrajinské plynárenské infrastruktury včetně plynovodů a uložišť;
  - společné úsilí na obnově válkou postižených oblastí pro obnovu, rekonstrukci a modernizaci měst a obydlených oblastí;
  - rozvoj infrastruktury;
  - těžba nerostných surovin a přírodních zdrojů;
  - Světová banka vytvoří speciální finanční balíček, aby podpořila tyto snahy.
13. Rusko bude znovu začleněno do globální ekonomiky:
  - zrušení sankcí bude projednáno a dohodnuto postupně a případ od případu;
  - Spojené státy uzavřou dlouhodobou dohodu o hospodářské spolupráci za účelem vzájemného rozvoje v oblastech energetiky, přírodních zdrojů, infrastruktury, umělé

84 O'DONOGHUE, Gary. I'm 'disappointed but not done' with Putin, Trump tells BBC. BBC. 2025 [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/c1e02q12z32o>

85 Text plánu citován dle: <https://www.axios.com/2025/11/20/trump-ukraine-peace-plan-28-points-russia>

- inteligence, datových center, projektů těžby kovů vzácných zemin v Arktidě a dalších vzájemně výhodných podnikatelských příležitostí;
- Rusko bude pozváno k opětovnému vstupu do G8.
14. Zmrazené finanční prostředky budou použity následovně:
    - 100 miliard dolarů ze zmrazených ruských aktiv bude investováno do snah vedených USA o obnovu a investice na Ukrajině;
    - USA obdrží 50 % zisků z této investice. Evropa přidá 100 miliard dolarů, aby zvýšila objem investic dostupných pro obnovu Ukrajiny. Zmrazené evropské prostředky budou uvolněny. Zbývající část zmrazených ruských prostředků bude investována do samostatného americko-ruského investičního nástroje, který bude realizovat společné projekty v konkrétních oblastech. Cílem tohoto fondu bude posílení vztahů a zvýšení společných zájmů, aby vznikla silná motivace k tomu, aby se konflikt neopakoval.
  15. Bude zřízena společná americko-ruská pracovní skupina pro bezpečnostní otázky, která bude podporovat a zajišťovat dodržování všech ustanovení této dohody.
  16. Rusko zakotví ve svém právním řádu politiku neútočení na Evropu a Ukrajinu.
  17. Spojené státy a Rusko se dohodnou na prodloužení platnosti smluv o nešíření a kontrole jaderných zbraní, včetně smlouvy START I.
  18. Ukrajina souhlasí s tím, že bude jaderně neozbrojeným státem v souladu se Smlouvou o nešíření jaderných zbraní.
  19. Jaderná elektrárna v Záporoží bude spuštěna pod dohledem MAAE (IAEA) a vyrobená elektřina bude rovnoměrně rozdělena mezi Rusko a Ukrajinu – 50:50.
  20. Obě země se zavazují realizovat vzdělávací programy ve školách a ve společnosti zaměřené na podporu porozumění a tolerance k různým kulturám a na odstranění rasismu a předsudků:
    - Ukrajina přijme pravidla EU týkající se náboženské tolerance a ochrany jazykových menšin.
    - Obě země se dohodnou na zrušení všech diskriminačních opatření a zaručí práva ukrajinských a ruských médií a vzdělávání.
    - Veškerá nacistická ideologie a činnost musí být odmítnuta a zakázána.
  21. Území:
    - Krym, Luhansk a Doněck budou uznány jako de facto ruské, a to i Spojenými státy.
    - V oblasti Chersonu a Záporoží budou zmrazeny boje podél kontaktní linie, což bude znamenat de facto uznání podél kontaktní linie.
    - Rusko se vzdá dalších dohodnutých území, která kontroluje mimo těchto pět regionů.
    - Ukrajinské síly se stáhnou z části Doněcké oblasti, kterou
  22. Po dohodě o budoucích územních ujednáních se Ruská federace i Ukrajina zavazují, že tato ujednání nebudou měnit silou. V případě porušení tohoto závazku nebudou platit žádné bezpečnostní záruky.
  23. Rusko nebude bránit Ukrajině ve využívání řeky Dněpr pro obchodní činnosti a budou uzavřeny dohody o volném přepravování obilí přes Černé moře.
  24. Bude zřízen humanitární výbor pro řešení nevyřešených otázek:
    - Všichni zbývající vězni a těla budou vyměněni na základě principu „všichni za všechny“.
    - Všichni zadrženi civilisté a rukojmí budou vráceni, včetně dětí.
    - Bude realizován program sjednocení rodin.
    - Budou přijata opatření ke zmírnění utrpení obětí konfliktu.
  25. Ukrajina uspořádá volby za 100 dní.
  26. Všechny strany zapojené do tohoto konfliktu obdrží plnou amnestii za své činy během války a souhlasí, že v budoucnu nebudou vznášet žádné nároky ani zvažovat žádné stížnosti.
  27. Tato dohoda bude právně závazná. Její provádění bude sledovat a garantovat mírová rada v čele s prezidentem Donaldem J. Trumpem. Za porušení dohody budou uvaleny sankce.
  28. Jakmile všechny strany souhlasí s tímto memorandem, příměří vstoupí v platnost ihned poté, co se obě strany stáhnou na dohodnutá místa, aby zahájily provádění dohody.
- Co je poměrně důležité říct je, že plán nebyl Ukrajinou bez dalšího odmítnut s tím, že může sloužit jako vize nebo základ pro další jednání. Aktuálně je však budoucnost plánu dost nejistá a zdá se, že problém bude opět na straně Rusů, kteří jej nepovažují za dostačující.
- Evropská unie a její lídři návrh mírového plánu odmítli. Podle jejich názoru je příliš jednostranný a ve své aktuální podobě ohrožuje bezpečnost Ukrajiny – kritizovány byly jak územní ústupky, tak omezení velikosti armády. Územní ústupky jsou celkově kamenem úrazu, Ukrajina má totiž vydat zbytek dosud neokupované Doněcké oblasti, kterou v současné době vojensky kontroluje. Na tomto území se nachází některé klíčové a roky budované ukrajinské obranné pozice. Evropští představitelé tak vytvořili vlastní konkurenční plán.

Aktuálně každopádně dále probíhají jednání. Je dost možné, že problém s jejich zdárným ukončením bude (opět) na straně

Ruska, které sice tvrdí, že návrh a priori neodmítá, ale zároveň v něm stále vidí sporné body.

4.3 Výsledky vzájemného postupu

Co se týče pozice Georgie Meloniové, je v každém případě poměrně unikátní. V okolí Donalda Trumpa není mnoho politiků, kteří by podporovali Ukrajinu nějakým výraznějším způsobem ve válce proti Rusku. Meloniová tento postoj dlouhodobě zastává a současně je svým přístupem k Trumpovi mezi evropskými lídry v podstatě ojedinelá. To, že by Itálie mohla hrát specifickou roli mediátora ve vyjednávání mezi Ruskem a Ukrajinou, zdůraznil např. i papež Lev XIV.

Meloniová je na druhé straně také v dost komplikovaném postavení. Z hlediska vnitrostátní politiky je pod tlakem politiků – svých vlastních koaličních partnerů – dlouhodobě skeptických k pomoci Ukrajině. To sice Meloniové dosud nějak nebránilo v udržení nastavené politické linie, ale podporu strany Liga v parlamentu si jednoduše nemůže dovolit ztratit, protože by přišla o vládní většinu. Lze si představit, že čím více se budou blížit v Itálii parlamentní volby, tím více bude stoupat vzájemné napětí a tlak. Zároveň platí, že i na mezinárodním poli nemusí Meloniové dobré vztahy s Trumpem stačit, protože Itálie nedisponuje dostatečnými pákami, aby jeho postoje zásadnějším způsobem ovlivnila.

Hned po Trumpově návratu do funkcí média upozorňovala, že Trump si Meloniovou vybral za preferovaného partnera pro jednání v EU – tedy že italská premiérka by mohla sehrát roli prostředníka mezi USA a evropským blokem. Ideologická blízkost v kombinaci s poměrně dobrým postavením Itálie v Evropské unii byly zjevně hlavními důvody. Italové následně sami naznačili, že by mohli hrát roli prostředníka v transatlantickém dialogu – a to navzdory tomu, že Meloniová striktně vzato nemá žádný formální mandát, aby Evropskou unii v jednání se Spojenými státy zastupovala.

4.4 Závěr

Giorgia Meloniová a Donald Trump představují dva konzervativní politické lídry, kteří mají odlišné přístupy k zahraniční politice, ale zároveň v některých oblastech vykazují podobnosti, zejména v jejich důrazu na národní zájmy.

Trumpův přístup k zahraniční politice je silně ovlivněn jeho filozofií „*America First*“, která kladla důraz na národní zájmy USA na úkor mezinárodních závazků a multilateralismu. Trump otevřeně vyjadřoval skepticismus vůči tradičním mezinárodním institucím, jako jsou NATO, OSN a Evropská unie. Tento přístup navazuje na izolacionistickou tradici americké politiky a vychází z kritiky nepopulárních válek, do kterých se

V praxi se to projevilo např. v jednání o clech na dovoz zboží z Evropské unie. Byla to právě Meloniová, kdo veřejně vystupoval za koordinovaný postup při jednání se Spojenými státy a snažil se tlumit možnou eskalaci. Spojené státy v roce 2025 navštívila Meloniová pětkrát, kromě Trumpovy inaugurace byla přijata i v Trumpově rezidenci v Mar-a-Lago, v dubnu navštívila i Bílý dům. Meloniová dokonce pozvala Trumpa do Itálie – jako první evropský premiér – což bylo vnímáno jako gesto otevřenosti k dalším vzájemným jednáním. Nutno dodat, že k tomu dosud nedošlo, Trump v roce 2025 sice Itálii navštívil, ale pouze krátce v rámci pohřbu papeže Františka.

Co konkrétního bylo dle veřejně dostupných informací na vzájemných jednáních řešeno? Výsledkem jednání USA–Itálie z dubna 2025 bylo společné oficiální prohlášení obou lídrů. Trump a Meloniová v něm potvrdili posílení strategické aliance USA–Itálie v bezpečnosti, ekonomice a technologiích. Podpořili Trumpovu roli při snaze ukončit válku na Ukrajině a znovu zdůraznili závazek k NATO i posílení obranné průmyslové spolupráce. Shodli se na tvrdším postupu proti nelegální migraci, převaděčům a syntetickým drogám. V ekonomické oblasti obsahuje prohlášení deklaraci, že společně chtějí obě strany férový a reciproční obchod USA–Evropa, více amerických investic do AI/cloudu v Itálii, vyšší export LNG a rozvoj koridoru Indie–Střední východ–Evropa.

Byť se z velké části jedná o obecnější deklarace typická pro podobná prohlášení, je důležité upozornit na to, že se Meloniové dařilo dobře balancovat mezi zájmy italského hospodářství, jednotou Evropské unie a zároveň pragmatickým až přátelským vztahem s Trumpovou administrativou. Její vyjednávací pozice samozřejmě není neomezená, a tak hrála roli symbolické, ale významné spojky, která pomohla uklidnit atmosféru a přispěla k uzavření současné dohody Spojených států s EU.

Amerika ve 21. století dostala a které nebyla schopna rychle a uspokojivě ukončit.

Giorgia Meloniová, ačkoliv sama zdůrazňuje svůj nacionalismus a italskou suverenitu, zaujímá v zahraniční politice mnohem otevřenější postoje. To je samozřejmě primárně dáno postavením její země. Podporuje členství v EU i NATO, navíc klade zvláštní důraz na transatlantickou vazbu. V návaznosti na její konzervativní hodnotovou orientaci najdeme i u ní euroskepticismus, a to v podobě kritiky současné podoby evropské integrace.

Trumpův přístup k Rusku lze popsat jako ambivalentní. Mnozí kritizovali jeho příliš přátelský vztah k Vladimíru Putinovi. Trump v minulosti opakovaně tvrdil, že by byl schopen vést rozhovory s Putinem a že by USA měly mít lepší vztahy s Ruskem. Během války na Ukrajině Trump působil jako kritik pokračující americké pomoci Ukrajině a ve svých prohlášeních vyjádřil, že Ukrajina by měla být více závislá na Evropě. Současně se však několikrát ostře vyjadřoval také o Rusku, a to zejména v případech, kdy nerespektovalo jeho mírové návrhy.

Na rozdíl od Trumpa je Meloniová jednoznačně proukrajinská. Od svého nástupu do funkce se postavila proti ruské invazi na Ukrajinu a jednoznačně ji podporovala, a to jak politicky, tak vojensky. Tuto linii drží stabilně, a to i některým koaličním partnerům navzdory. Její politika je tak mnohem méně transakční a více hodnotově zaměřená.

Trumpova obchodní politika byla silně protekcionistická a soustředila se na zajištění výhod pro americkou ekonomiku. Jeho „America First“ zahrnuje uvalování cel na dovoz zboží z Číny, EU a od dalších obchodních partnerů. Jeho politika byla dosud ostře a vyhraněně zaměřená na maximalizaci amerických výhod, což často vedlo k napětí v jednání se zahraničními partnery. Meloniová je podobně jako Trump skeptická k evropským regulacím a byrokracii, ale dobře si uvědomuje postavení své země v Evropské unii. Při jednání s Trumpem proto hájila italské a evropské zájmy a snažila se být prostředníkem pro vzájemná jednání o celní dohodě.

I když Trump a Meloniová sdílejí některé rysy, a to nejen v zahraniční politice, byly jejich konkrétní kroky dosud výrazně odlišné. Trumpova politika byla více zaměřena na přetváření vztahů podle amerických zájmů, zatímco Meloniová se soustředí na posílení Itálie v rámci EU a NATO. Přesto mezi nimi bylo možné v průběhu roku 2025 vysledovat určitou synergií, ze které nakonec nejvíce benefitovala Evropa.

Poměrně zajímavé je i srovnání jejich přístupu k dalším ze silných konzervativních témat, tedy jejich vztahu k otázkám takzvané „tradiční rodiny“, k LGBT komunitě, k „woke ideologii“ a podobně. Oba dva, jak italská premiérka Giorgia Meloniová, tak prezident Spojených států amerických Donald Trump, zastávají hodnoty spojené s takzvanou „tradiční rodinou“, jsou kritiky projevů LGBT komunity i „woke ideologie“. I když přesný obsah těchto pojmů může být zdrojem poměrně rozsáhlých diskusí a mnozí lidé za nimi vidí rozdílné konkrétní projevy, přihlášení se k těmto pojmům, či naopak k jejich kritice je jednou z jasných dělicích čar dnešní společnosti. V rétorické rovině jsou oba tito konzervativní politici zajedno, problém však nastane, když začneme sledovat jejich konkrétní životní

styl a činy. Rozvedený a znovu ženatý Donald Trump je všechno jiné jen ne dokonalý představitel tradičních hodnot založených na křesťanské tradici (je ostatně rozvedený vícekrát než všichni ostatní američtí prezidenti před ním dohromady). Jeho život bohatého magnáta s pohnutou a ne vždy zcela vyjasněnou minulostí doprovází četné kontroverze, mnohá podezření i důkazy o jeho mimomanželských vztazích, prokázané kontakty s placenými spolupracovníky i prostitutkami, podezření z domácího násilí. Jeho jméno figuruje v mimořádně výbušných *Epstein files*, které mají potenciál zahýbat západním světem a jež přináší skutečně závažná obvinění týkající se mnoha mocných našeho světa. Stranou přitom nyní ponechme fakt, že existují četné indicie o účelovosti celého „Epsteinova impéria“, které – zdá se – minimálně částečně využívala a snad i kontrolovala ruská tajná služba, i když kompromitující materiály se jistě hodily i mnoha jiným.

Giorgia Meloniová za sebou nemá ani zdaleka takto pohnutou a barvitou minulost, ale rozpor mezi rétorickou rovinou a vlastním životním stylem je také více než zjevný. Italská premiérka, která postavila svoji politickou kariéru na heslu: Donna – madre – italiana – cristiana, tedy Žena – matka – Italka – křesťanka, a která se staví do role lídra tradičních italských hodnot a tradiční italské rodiny postavené na představě ženy v domácnosti, pečovatelky obětující se pro svoji rodinu, žije naopak život téměř dokonalé představitelky západního feminismu. Místo tradiční péče o dům a rodinu si vybudovala již v poměrně útlém věku skutečně skvělou kariéru, které hodně obětovala. Pochází z neúplného manželství, vyrůstala pouze s matkou a sestrou, sama je také svobodná, má přitom nemanželskou dceru s mužem, s nímž nežije, a který je navíc poněkud kontroverzní postavou italské žurnalistiky. V této souvislosti není bez zajímavosti, že v době, kdy tvořil pár s Giorgiou Meloniovou, tehdy již předsedkyní italské vlády, proslul skandálem, když byl natočen, jak nabízí skupinový sex své vdané kolegyni. Osobní život italské premiérky má tedy k představě o tradiční italské rodině založené na katolické víře skutečně daleko. Zdá se však, že ani ji, ani Donalda Trumpa tyto zjevné rozpory mezi proklamací a činy nijak v očích jejich příznivců nesnižují.

Co se týče dalších příbuzných témat jako například jejich vztahu k LGBT komunitě či kritice takzvané woke kultury či ideologie, zde jsou oba lídři zcela konzistentní a opakovaně ve svých prohlášeních deklarují připravenost proti těmto trendům bojovat a hájit to, co považují za zdravý rozum i tradiční západní hodnoty vystavěné na židovsko-křesťanských kořenech. Je však asi dobré zmínit, že zatímco Donald Trump proslul velmi silnými výroky i zesměšňováním či parodováním například homosexuálů, Giorgia Meloniová je v těchto projevech mnohem zdrženlivější a drží se spíše v obecné rovině.

ZÁVĚR

Donald Trump nepochybně představuje polarizující postavu: jeho obchodní války a konfrontační styl vyvolávají silně negativní reakce a prestiž Spojených států po jeho inauguraci prudce klesla. Ovšem s osobností a především nesporným volebním úspěchem Donalda Trumpa, na který by rádi navázali i další, se úzce pojí také fenomén využívání či zneužívání sociálních sítí, PR mechanismů a světa médií vůbec. Jsme svědky, jak se nám doslova před očima mění, na co jsme byli dosud víceméně zvyklí. Politika už přestává být souboj idejí, nabídkou konkrétních představ, řešení, jejich srovnávání a hodnocení, co je či není pro mě výhodné. Během pár let se politické kultura změnila v souboj o pozornost, kdy vyhrává ten, kdo více zaujme, pobaví či vyděsí. Obrovský nárůst vlivu sociálních sítí dává prostor dříve zcela marginalizovaným projevům nebo lidem, kteří by bez existence sociální sítě měli značně omezené pole působnosti. Vždyť i samotný Donald Trump byl po určitou dobu pouze úsměvnou postavičkou, v jejíž volební úspěch věřil jen málokdo. Pokud rezignujeme na noblesu, vzdělání, kompetence a erudici a dáme prostor vůli možná skutečně dosud přehlíženého „obyčejného člověka“, může se nám velmi lehce stát, že nebudeme konfrontováni s víceméně zdravými názory obyčejných a možná i poněkud idealizovaných dělníků, farmářů, úředníků a podobně, ale na povrch vyplave to, co vždy bylo a je naopak nutné potlačovat, byť je to nedílnou součástí lidské existence – tedy hloupost, omezenost, egoismus, malost a neschopnost tolerance. Svět se za poslední roky velice změnil, přestal být přehledný, mnohé ještě nedávné jistoty dnes neplatí. Mnohé před pár lety zcela nemyslitelné události jsou dnes naší realitou a nezdá se, že by tento trend mohlo v dohledné době něco zastavit.

Trump ovlivnil vztah evropských konzervativců k mezinárodním institucím. Jeho skeptický postoj vůči NATO, multilaterálním obchodním dohodám a dalším prvkům poválečného řádu přiměl některé evropské lídry zpochybňovat dosavadní transatlantické vazby. V řadě konzervativních proudů začalo sílit volání po větší strategické autonomii Evropy, důrazu na vlastní obranu, a snaze omezit závislost na Spojených státech v oblasti energetiky, bezpečnosti i ekonomiky.

V kulturní rovině přinesl Trumpův vliv výrazné posílení rétoriky proti tzv. „woke“ kultuře, genderové ideologii či progresivním trendům v akademickém, kulturním a mediálním prostředí. Ochrana „normálnosti“, boj proti „politické korektnosti“

a obhajoba „tradičních hodnot“ jsou běžnou výbavou evropského konzervativního diskurzu. Motivy jako ochrana tradiční rodiny, obrana svobody slova, vymezení se vůči elitám a požadavek „vrátit hlas normálním lidem“ se postupně přenesly i do programových dokumentů a kampaní evropských pravicových stran. V tomto směru se trumpismus stal inspirací nejen pro okrajová protestní hnutí, ale i pro části hlavního konzervativního proudu, které se snažily reagovat na kulturní napětí ve společnosti s větší razancí než dříve.

Jakákoliv větší – a přiznaná – inspirace Donaldem Trumpem však v evropském prostředí zůstává výrazně limitovaná. Jeho osobní styl, nestandardní chování a časté porušování zavedených politických norem působí v evropském kontextu mnohdy kontraproduktivně. Trumpismus sice některým konzervativcům poskytl nový jazyk a odvahu k ostřejšímu vymezení vůči liberálním elitám, migraci nebo klimatické politice, zároveň je ale spojován s chaosem, konfliktem, polarizací a autoritářskými tendencemi – což činí jeho přímé přejímání problematickým, zejména pro tradičně umírněnější evropské strany. Velkou roli v tom sehrává i poměrný volební systém přítomný ve většině evropských zemí, který podobným typům politiků není příliš nakloněn.

Otázka, zda bude evropský konzervatismus v příštích letech více inklinovat ke kulturně radikálnímu, suverenistickému směru, nebo si udrží svou umírněnou, institucionálně ukotvenou podobu, zůstává otevřená. Trump tak sice zůstal za Atlantikem, ale jeho stín dopadá i na evropské pravicové myšlení – a bude jej formovat i nadále.

Evropský konzervatismus se tak nachází v určitém napětí. Na jedné straně přejímá některé trumpistické motivy, na straně druhé se většina konzervativních stran snaží zachovat jistou míru institucionalismu, kontinuity a odpovědnosti, která byla pro evropský pravý střed typická po desetiletí.

Přesto nelze faktor Trump podceňovat. Kdokoli by se jím ale chtěl inspirovat, měl by mít na paměti, že trumpismus sice zásadně proměnil americkou pravici, ale jeho export zatím vždy skončil neúspěchem. A co hůř, v popsaných případech sehrál roli katalyzátoru mobilizace levicových voličů.

EXECUTIVE SUMMARY

Hlavní závěry studie:

- 1. Trumpův vliv na evropský konzervatismus.**
Trumpismus je dlouhodobější fenomén, který zásadně proměnil americkou pravici a tím nepřímo tlačí na proměny pravice evropské. Vliv na Evropu se odehrává ve dvou rovinách – ideové a praktické. Ideově jde o posun k silnějšímu důrazu na národní suverenitu, protiimigrační akcenty, kritiku elit, kulturní války a častěji i protekcionismus. Prakticky pak o styl kampaní a komunikace.
- 2. Přímé kopírování Trumpova osobního stylu je v Evropě limitované.** Studie naznačuje, že evropské institucionální a parlamentní prostředí dává menší prostor pro „one-man show“ a že Trumpův chaotický či konfliktní styl bývá pro část evropské pravice spíš reputační zátěží.
- 3. Trumpův skeptický vztah k mezinárodním institucím** ovlivnil i evropské konzervativní debaty o NATO, EU a transatlantických vazbách; v některých proudech posiluje volání po větší evropské strategické autonomii.
- 4. Trumpismus jako „vývozní artikl“ má zatím slabé výsledky.** Studie výslovně varuje, že inspirace trumpismem mimo USA opakovaně narážela na limity, a někde dokonce fungovala jako katalyzátor mobilizace levicových voličů proti pravici.
- 5. V evropském konzervatismu roste vnitřní pnutí** mezi „klasickým/liberálním“ konzervatismem (institute, stabilita, umírněnost) a národně-konzervativními proudy.
- 6. Případ Meloniová vs. Trump na Ukrajině** ukazuje, že i když oba pracují s konzervativním rámcem, jejich geopolitická praxe může být výrazně odlišná.

SEZNAM ZDROJŮ

- ANTON, Michael. *The Flight 93 Election*, Claremont Review of Books [online], 2016 [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://claremontreviewofbooks.com/digital/the-flight-93-election/>
- BAKER, Graeme. *Can Trump serve a third term as US president?* BBC [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/cx20lwedn230>
- BALÍK, Stanislav. *Co se děje, když se ke konzervativcům hlásí Babiš, Orbán, Švihlíková či Drulák*. Reflex [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/130707/stanislav-balik-co-se-deje-kdyz-se-ke-konzervativcum-hlasi-babis-orban-svihlikova-ci-drulak.html>
- BBC. *Trudeau vows to freeze anti-mandate protesters' bank accounts*. BBC [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-60383385>
- BEAUCHAMP, Zack. *Canada's polite Trumpism*. Vox [online], 2024 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://www.vox.com/politics/24140480/canada-pierre-poilievre-conservative-party-populism-democracy>
- BLOG, Maddow, BENEN, Steve. *Welcome back, Tea Party Caucus*. NBC News [online], 2013 [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/news/world/welcome-back-tea-party-caucus-flna6c9629004>
- BORGER, Julian a WALKER, Shaun. *Trump lauds Hungary's nationalist PM Orbán for 'tremendous job'*. The Guardian. 2019 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2019/may/13/trump-latest-viktor-orban-hungary-prime-minister-white-house>
- CARTER, Adam. *Ford seen on video saying he was '100% happy' Trump won U.S. election – until tariff threat*. CBC News [online], 2025 [cit. 2025-05-27]. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ford-trump-win-comments-tariffs-1.7449512>
- COCHRANE, David. *Mark Carney aims for smaller cabinet, team planning to drop over a dozen ministers: sources*. CBC News [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://www.cbc.ca/news/politics/carney-swearing-in-friday-1.7482023>
- COI, Giovanna. *US popularity collapses worldwide in wake of Trump's return*. Politico [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/usa-popularity-collapse-worldwide-trump-return/>
- ČTK. *Trump končí financování Rádia Svobodná Evropa*. ČTK. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/trump-konci-financovani-radia-svobodna-evropa-359074>
- ČTK. *'Jako obnovení Berlínské zdi.' Americký viceprezident kritizuje Německo za postup vůči AfD*. iRozhlas. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/nemecko-afd-jd-vance-kritika-berlinska-zed_2505030648_har
- ČTK. *Musk se ptal šéfký AfD na Hitlera. Ta si chválila „první nezaujatý rozhovor“*. Seznam zprávy. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-musk-se-ptal-sefky-afd-na-hitlera-ta-si-chvalila-prvni-nezaujaty-rozhovor-267743>
- ČTK. *Spor republikánů o imigraci vyhrál Musk. Trump nakonec otočil a přiklonil se na jeho stranu*. iRozhlas [online], 2024 [cit. 2025-06-04]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/spor-republikanu-o-imigraci-vyhral-musk-trump-nakonec-otocil-a-priklonil-se-na-2412302031_cen
- D'ANGELO, Robin. *The French far right has a Donald Trump problem*. Le Monde. 2025 [cit. 2025-06-24]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2025/04/13/the-french-far-right-has-a-donald-trump-problem_6740172_5.html
- DUFEAL, Anna-Laure. *I don't regret telling Trump to F** off over Greenland, says Danish MEP Vistisen*. Brussels Signal. 2025 [cit. 2025-06-14]. Dostupné z: <https://brusselssignal.eu/2025/03/i-dont-regret-telling-trump-to-f-off-over-greenland-says-danish-mep-vistisen/>
- DUHAN, Andrej. *Souboj o podobu pravice: liberální vs. národní konzervativci*. Echo24 [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HfZuT/uhel-pohledu-andrej-duhan-souboj-o-podobu-pravice-liberalni-vs-narodni-konzervativci>
- Echo24, ČTK. *„Tohle není konec DOGE, ale jeho začátek,“ řekl odcházející Musk. Trump: „Děkuji ti, Elone. Dávej na sebe pozor“* Echo24 [online], 2025 [cit. 2025-06-04]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HcF4N/zpravy-svet-trump-chvalil-muska-na-tiskove-konferenci-u-prilezitosti-jeho-konce-v-cele-doge>
- Echo24. *Musk hodil bombu na Trumpa, hrozil i zastavením letů do kosmu*. Elon mě zklamal, reaguje prezident Echo24 [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HVVWq/zpravy-svet-musk-se-tvrde-oprel-do-trumpem-podporovaneho-zakona-na-snizeni-dani-a-vydaju>
- Echo24. *Trumpa i Vanceho oslnila italština Meloniové: „Mohla mě nazvat hňupem, neurazil bych se“*. Echo24. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/HUzhX/zpravy-svet-usa-italie-trump-meloniova-vance-washington-bily-dum-rim-dlouho-jsme-se-nevideli-v-tipkovala-oslnila-italstina>
- Euronews. *Poland's president vows to spend 4.7% of GDP on defence this year*. Euronews. 2025 [cit. 2025-06-14]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/02/05/>

- polands-president-vows-to-spend-47-of-gdp-on-defence-this-year
- EWE, Koh. *Trump has 'no idea' who Australian election loser Peter Dutton is*. BBC [online]. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/cjewqxjqex00>
- FRANKEL, Jeffrey. *The lesson from George H.W. Bush's tax reversal*. CEPR [online], 2018 [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://cepr.org/voxeu/blogs-and-reviews/lesson-george-hw-bushs-tax-reversal>
- GAFFNEY, Brian. *Jaffa on That Goldwater Speech*, The Philadelphia Society [online], [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://phillysoc.org/collections/tributes/tributes-to-harry-jaffa/jaffa-on-that-goldwater-speech/>
- GRAY, Andrew. *Trump told EU that US would never help Europe under attack - EU official*. Reuters [online]. 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/we-will-never-help-europe-under-attack-eu-official-cites-trump-saying-2024-01-10/>
- GRAY, Andrew, BAYER, Lili. *EU's Kallas pushes back against Trump for saying Europe lags behind US on Ukraine aid*. Reuters. 2025 [cit. 2025-07-24]. Dostupné z: https://www.reuters.com/world/eus-kallas-pushes-back-against-trump-saying-europe-lags-behind-us-ukraine-aid-2025-01-22/?utm_source=chatgpt.com
- GREENBERG, David. *An intellectual history of Trumpism*, Politico [online], 2016 [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/intellectual-history-of-trumpism-white-house/>
- GRENIER, Éric. *Poll Tracker*. CBC News [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://newsinteractives.cbc.ca/elections/poll-tracker/canada/>
- HAZONY, Yoram. *Konzervatismus: Znovuobjevení*. Brno: RIVA, 2022. ISBN 978-80-908322-4-4.
- HEILBRUNN, Jacob, 2004. *The Neoconservative Journey*. In: BERKOWITZ, Peter, ed. *Varieties of Conservatism in America*. Hoover Institution Press, s. 105-128. ISBN 978-0817945725.
- HOSENSEIDLOVÁ, Petra. *Nawrocki je konzervativní euroskeptik, za vzor má Trumpa*. ČT24. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/nawrocki-je-konzervativni-euroskeptik-za-vzor-ma-trump-361598>
- JEFFREY, David. *The Lessons of Tory Democracy*. The American Conservative [online], 2023 [cit. 2025-06-06]. Dostupné z: <https://www.theamericanconservative.com/the-lessons-of-tory-democracy/>
- JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. 1. vydání v nakladatelství Leda. Voznice: Leda, 201. ISBN: 978-80-7335-361-2.
- JONES, Ryan Patrick. *Trump says he doesn't care if liberals beat conservatives in Canada*. Reuters [online]. 2025 [cit. 2025-05-27]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/americas/trump-says-he-doesnt-care-if-liberals-beat-conservatives-canada-2025-03-19/>
- KAMISAR, Ben a EBS, Dylan. *Views of the U.S. under Trump dip sharply in many allied countries*. NBC News [online]. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/politics/trump-administration/views-us-trump-dip-sharply-many-allied-countries-rcna211805>
- KEJLOVÁ, Tamara. „*Trump z Temu“ ztrácí body, Austrálii může potkat kanadský scénář*. ČT24 [online], 2025 [cit. 2025-05-27]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/trump-z-temu-ztraci-body-australii-muze-potkat-kanadsky-scenar-360610>
- KNIGHT, Chris. *Donald Trump again touts Wayne Gretzky for 'governor' of Canada*. National Post [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://nationalpost.com/news/politics/donald-trump-wayne-gretzky-for-prime-minister-governor-of-canada>
- KOPEČEK, Lubomír. *České proklouznutí iráckou válkou*. Kontexty. 2025, roč. 17, č. 3.
- KYIV POST. *Le Pen: Trump's Aid Freeze is 'Cruel' - A Turn From Her Former Kyiv Policy?*. Kyiv Post. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/post/48275>
- LEHMANN, Chris. *How Jimmy Carter Lost Evangelical Christians to the Right*. The Nation [online], 2024 [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://www.thenation.com/article/politics/jimmy-carter-evangelical-christianity/>
- LESUEUR, Corentin. *Why Le Pen doesn't dare say Trump is a role model anymore*. Le Monde. 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/11/05/why-le-pen-doesn-t-dare-say-trump-is-a-role-model-anymore_6731595_4.html
- LEVY, Michael. *United States presidential election of 1964*. Britannica [online], 2025 [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://claremontreviewofbooks.com/digital/the-flight-93-election/>
- LIDDDELL, James. *Trump sparks controversy for calling climate change a 'scam' as Hurricane Helene leaves trail of destruction*. Independent [online], 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-climate-change-scam-hurricane-helene-georgia-b2621271.html>
- LIESMAN, Steve. *Trump's approval rating on the economy takes hit because of shutdown, inflation, CNBC survey finds*. CNBC [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2025/10/17/trumps-economic-approval-rating-drops-says-cnbc-survey.html>
- LYONS, Kate a EVERSLED, Nick. *'Nowhere on Earth is safe': Trump imposes tariffs on uninhabited islands near Antarctica* [online]. 2025 [cit. 2025-05-27]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/us-news/2025/apr/03/donald-trump-tariffs-antarctica-uninhabited-heard-mcdonald-islands>
- MENŠÍK, Jan. *Americká cla jsou šilená, není tam demokracie. Trumpista Babiš otáčí*. Novinky. 2025 [cit. 2025-06-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-americka-cla-jsou-silena-neni-tam-demokracie-otaci-trumpista-babis-40516486>
- MEYER, Frank S. a Roman JOCH, 2003. *Vzpouřa proti revoluci dvacátého století*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1092-0.
- MURPHY, Matt. *Silvio Berlusconi: Ex-PM defends Russian war on eve of Italian election*. BBC. 2022 [cit. 2025-07-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63005402>

- NISBET, Robert A. *Konzervatismus: sen a realita*. Praha: Občanský institut, 1993. ISBN 80-900-1903-X.
- O'DONOGHUE, Gary. I'm 'disappointed but not done' with Putin, Trump tells BBC. BBC. 2025 [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/c1e02q12z32o>
- O'SULLIVAN, Kevin. *Trump's Doonbeg hotel and golf course: Its problematic planning history explained*. Irish Times. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.irishtimes.com/politics/2025/03/12/explainer-the-problematic-planning-history-of-trumps-doonbeg-hotel-and-golf-course/>
- RAMBOUSKOVÁ, Michaela. „*Jsem pro EU, ale...*“ *Havlíček vysvětluje nové ideologické směřování ANO*. Seznam zprávy. 2023 [cit. 2025-06-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-havlicek-k-novemu-ideologickemu-smerovani-ano-zbytecne-nalepkujete-230331>
- RAJKOWSKI, Mikołaj. *Co vlastně „konzervuje“ český konzervatismus? Rozhovor s Alexandrem Vondrou*. Konzervativní noviny [online], 2021 [cit. 2025-06-01]. Dostupné z: <https://www.konzervativninoviny.cz/co-vlastne-konzervuje-cesky-konzervatismus-rozhovor-s-alexandrem-vondrou/>
- RIELLY, John. The Bush Administration's Foreign Policy Legacy. *Politique américaine*. 2008, roč. 4, č. 3, s. 73–86. Dostupné z: <https://shs.cairn.info/revue-politique-americaire-2008-3-page-73?lang=en>
- ROBERTSON, Dylan. *Canadians see U.S. relationship as just as bad as with Russia: survey*. Global News [online], 2025 [cit. 2025-06-15]. Dostupné z: <https://globalnews.ca/news/11148997/canada-us-relations-russia-china/>
- RUCZAJ, Maciej. *Dilemata pravého středu*. Echo24 [online], 2025 [cit. 2025-06-22]. Dostupné z: <https://www.echoprime.cz/a/Hjtse/dilemata-praveho-stredu>
- SBS NEWS. *Trumpet of Patriots spam texts: Why are you receiving them, and are they legal?* [online]. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.sbs.com.au/news/article/trumpet-of-patriots-texts/vsqj4l75x>
- SCHOLZ, Kay-Alexander. *AfD and Trump*. DW. 2017 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/germanys-right-wing-afd-and-donald-trump/a-37373538>
- SHATTUCK, John. *The Orbán precedent*. .coda. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.codastory.com/rewriting-history/the-orban-precedent/>
- SKED, Alan. Britský konzervatismus na začátku devatenáctého století. *Studia historica Brunensia* [online]. 2016, ročník 63, č. 2, s. 26 [cit. 2019-04-10].
- SPIKE, Justin a COLVIN, Jill. *Hungary's nationalist leader visits Trump at Mar-a-Lago following NATO summit*. AP News. 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/hungarys-orban-visit-trump-mar-a-lago-ee6ba8edc4d4f4f92b06a9265945df8f>
- STEADY, Jensen. *America After Trump: The Rise of National Conservatism in the United States, Its Potential for Electoral Success, and the Future of the Republican Party*. Online, CMC Senior Theses. 2022. Dostupné z: https://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4156&context=cmc_theses. [cit. 2025-06-03].
- SYMONS, Todd. Trump publicly backs France's far-right figurehead Le Pen after her conviction. CNN. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2025/04/04/europe/trump-backs-le-pen-banned-far-right-france-intl-hnk>
- ŠMIGOL, Ondřej, DEMUTH, Christopher. *Trápí mě Trumpova nestabilita*. Echo Prime [online], 2025 [cit. 2025-06-03]. Dostupné z: https://www.echo-prime.cz/a/HRayb/trapi-me-trumpova-nestabilita?_ga=2.39395307.913858015.1748793924-1417706878.1748793924
- THE GUARDIAN. *Trump campaign chief claims he visited Australia to advise Liberals at start of election campaign*. The Guardian [online]. 2025 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/australia-news/2025/may/01/trump-campaign-chief-lacivita-liberal-party-australia-ntwnfb-election-claims>
- WIKE, Richard a další. *Trump Ratings Remain Low Around Globe, While Views of U.S. Stay Mostly Favorable*. Pew Research Center [online]. 2024 [cit. 2025-06-10]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/global/2020/01/08/trump-ratings-remain-low-around-globe-while-views-of-u-s-stay-mostly-favorable/>
- ZITO, Salena. *Taking Trump Seriously, Not Literally*, The Atlantic [online], 2016 [cit. 2025-06-02]. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/09/trump-makes-his-case-in-pittsburgh/501335/>

[newdirection.online](https://www.newdirection.online) @ndconservatism

New Direction is registered in Belgium as a not-for-profit organisation and is partly funded by the European Parliament.
The European Parliament and New Direction assume no responsibility for the opinions expressed in this publication. Sole liability rests with the author.